

כתיבת

חסידות ובדרכי החסידות

מה לנו וליום קדוש

כל"ג בעומר?

הרב מנחם דב

דבורסקין

להאיר את הערפל

הבריטי

מארבע כנפות הארץ:

לונדון, אנגליה

נגלה ונסתר חד הם

התוועדות עם

הרב אשר פרקש

מופתי רשב"י לעומת

מופתי התנאים

פניני חסידות בסוגיות

הדף היומי

לית אתה פני מיניה

ציצים ופרחים מחייהם של אבות שושלת הקודש במרוקו, שגב גדולתו של רשב"י ומעלת העיסוק בתורת הפנימיות וספרי החסידות • 'כי קרוב' זכה לשיחת הכנה מרוממת לקראת יומא דהילולא ל"ג בעומר מפני האדמו"ר רבי רפאל אבוחצירא שליט"א

מהו הנס המופלא שהיה
מתחולל מדי שנה בסעודת ל"ג
בעומר בתפילאת שבמרוקו •
מהי "מלחמת אש דת השערה"
של רשב"י על גילוי סודות התורה
• כיצד דבקו אבותיה הדגולים
של משפחת אבוהצירא בספרי
הבעש"ט ותלמידיו • ומה יעשה אדם
החפץ לעלות ולהתעלות בדרכו של
רשב"י • לרגל ל"ג בעומר: שיחת
הכנה מקיפה ומיוחדת לקוראי 'כי
קרוב' מפי כ"ק האדמו"ר רבי רפאל
אבוהצירא שליט"א אודות תורת
רשב"י והשפעתה לדורות, מתובלת
בזיכרונות מקוריים מאבותיו
הקדושים • עולו ואתפנשו להילולא
דרבי שמעון

הביא לדפוס:
מנחם יעקובוביץ

הרא מלאכה בעינינו

ב

עיר התורה והחסידות הדרומית, הלא היא אשדוד, שוכן נצר נאמן לשושלת הקודש של משפחת אבוחצירא - כ"ק האדמו"ר רבי רפאל שליט"א שנודע כתלמיד חכם מובהק הן בגליא דאורייתא והן בתורת הח"ן, ובמחיצתו מסתופפים בני עליה מבקשי ודורשי ה'. האדמו"ר הוא נכדו של ה'בבא סאלי' והתחנך על ברכי אביו הגדול ה'בבא מאיר', זכר צדיקים וקדושים לברכה, וכהמשך לדרך אבותיו הקדושים שלא פסקה ישיבה מהם, הקים בתי מדרשות חשובים להוראה ודיינות משכיל לדוד' באשדוד ת"ו ובירושלים עיה"ק סמוך למקום המקדש, על מנת שמהם תצא תורה והוראה לישראל, ונדבך חשוב הוסיף בייסוד בית המדרש 'מאור אלעזר' באתרא קדישא מירון ת"ו, סמוך ונראה לציונו של רשב"י.

לרגל ל"ג בעומר, יומא דהילולא של אדוננו בר יוחאי, המסמל את הפצעת אורה של פנימיות התורה, עלו הרבנים הגאונים הרב יהודה כהן והרב יעקב גלבשטיין שליט"א, יחד עם הגה"ח הרב מרדכי מנשה לאופר שליט"א מוונתיקי רבני חב"ד באשדוד, למעונו של האדמו"ר לשיחת עומק על מהותו של יום. בקודש פנימה זכו לשמוע ביאורים אודות גילוי פנימיות התורה על ידי רשב"י, פרטים חדשים על מסורתם המפוארת של יהודי מרוקו החבוקה וכרוכה בתורת הנסתה, וגילויים מרתקים על הקשר המיוחד של צדיקי משפחת אבוחצירא עם תורת החסידות ותלמידי הבעש"ט.

וְחָרַב הַיּוֹצֵאת מִתְעַרְהָ הַמִּלְחָמָה שְׁנִיהֶל רֶשֶׁב"י - לְמַעַנּוּ

בראשית הדברים, נשמח לשמוע האם ישנה מסורת בשושלת הקודש אבוחצירא בנוגע לחגיגות ל"ג בעומר? כיצד במרוקו היו הבבא סאלי ומשפחתו חוגגים את היום הגדול הזה?

בוודאי. כבר בזמנו של מרן ה'אביר יעקב' זצוק"ל, ראש משפחתנו, היו נערכות סעודות ל"ג בעומר. היה זה בעיירה תאפילאלת, שם כיהן רבי יעקב כרב. תאפילאלת היא למעשה כפר קטן ומבודד באזור מדברי המיושב בבתיים העשויים מחמר. שם, רחוקים משאון העיר וטרדותיה, עבדו צדיקי המקום את קונם בקדושה ובטהרה ובפרישות מענייני העולם הזה.

מספר צדיקים מבני הקהילה שעסקו בתורת רשב"י התאגדו לכדי חבורה שנקראה 'חבריא דרבי שמעון בר יוחאי'. בני החבורה היו יושבים בקביעות לילות כימים, בבית הכנסת הישן ועסקו בתורה, ומאידך גיסא היו קשובים לצרכי עמך בית ישראל.

מדי שנה, ביומא דהילולא של רשב"י, היו עורכים בני החבורה סעודה גדולה ומרוממת. גם ההכנות אליה נעשו בדחילו ורחימו, מתוך רצון להיות במחיצתו של הרשב"י הקדוש. גם נכדו של רבי יעקב, הבבא סאלי זצוק"ל, היה נוהג להשתתף בסעודות אלו. במהלך היום הקדוש היו עוסקים בקריאת זוהר, ולאחר מכן היו פותחים בסעודה. בעת התרוממות לבם בעת הסעודה היו מזמרים פיוטים שנכתבו על ידי גדולי וצדיקי משפחת אבוחצירא, המיוסדים על אדני הקבלה, לכבודו של רבי שמעון.

מכיפת בית הכנסת הייתה משתלשלת שרשרת ובסופה נר גדול של שמן, כעין דלי מזכוכית. במשך השנה לא היו משתמשים בנר זה מלבד בל"ג בעומר, אז היו מעלים בנר להבת אש לכבודו של רבי שמעון. בעת ההתרוממות ורבות השמחה, היה מתרחש בבית המדרש נס פלאי: ראש החבורה, זקן וקדוש, היה מכריז בעיצומה של הסעודה, כשהמסובים היו שרויים בהתעוררות גדולה: "רבי שמעון בר יוחאי, רצוננו לדעת שאתה איתנו כאן!" - ובאמרו זאת היה מתחיל נר הזכוכית, שבו הדליקו לכבודו של רבי שמעון, לנוע אנה ואנה!... אין לשער כמה היו שרויים בני החבורה בדבקות ובהתרוממות הרוח.

מהו באמת אורו הגדול והמיוחד של רשב"י? מה המשמעות של עבודתו המופלאה, בשלה עורכים שמחה כה מיוחדת ביום ההילולא שלו?

ראשית, יש לדעת שרשב"י זכה להשגות מופלגות מאוד, שאינן שייכות כלל להבנה והשגה של אדם כערכנו.

למעשה, התנאים כולם היו במדרגה גבוהה. הם היו ראויים להיות נביאים, והגמרא העידה "זוטרא דככו מחיה מתים". מדובר היה באנשים קדושים להפליא, אלא שהיחודיות והקדושה של התנאים, שנבעה כמובן מהתורה שלהם, לא באה לידי גילוי. התורה מורכבת מקומות ורבדים שונים, זה על גבי זה. קדושת התנאים ותורתם הייתה בבחינת סוד שלא דיברו בו, רק במחשבה, ולא התגלתה בעולם הדיבור. מה שהתגלה בקומת הדיבור אלו רק הלכות התורה שהתבארו במשנה וגמרא, ואילו עומק הדברים והסוד שמאחוריהם, וההשגה האלוקית ממנה הם נשתלשלו, נמשכה רק בכוח הדעת של התנאים הקדושים, אך לא התגלתה אלינו ולא נשמרה לדורות הבאים.

כך נמשכו הדברים עד שבא רבי שמעון בר יוחאי. רשב"י חפץ בגילוי הסוד ולהביאו לעולם הדיבור והמעשה, ולכן הוא המשיך בדיבורו את כל הסודות הללו וגילה אותם לחבריא קדישא שלו, כי טבעו של סוד הוא דבר שנלחש מפה לאוזן, ואין אדם אומר אותו לכול אלא לחברו הקרוב, לבנו או לתלמידו המובהק. אולם רצונו של רשב"י היה שבסופו של דבר, כלשון זוהרה: "ברא בתראה", יתגלו אותם הסודות הגדולים לכולם, ולכן ציווה לתלמידיו שיכתבו אותם כדי שיהיה גלוי לעיני הכלל, וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול, וזכות גדולה היא.

שורשו של הסוד הוא החילוק בין הפנימיות לחיצוניות. התורה מדברת באופן גלוי על הפעולות שהאדם צריך לעשות, על מעשים חיצוניים, דינים והלכות שצריך לעשות ולפעול בהתאם לזמנים ולמקומות. בה בעת, החיים הפנימיים של האדם פחות בולטים ברובד זה של התורה, והם רק מושפעים ממנו בעקיפין, על ידי קיום התורה והמצוות.

כשהופיע אורו של רשב"י, הוא כמו אמר: הגיע הזמן שגם הנשמה תהיה נוכחת באור הגלוי הזה. שהכל יזכו לראות את הסודות ואת הנשמה השוכנת בתוך הפעולות הנעשות על פי הלכה, וכך ההשפעה שלה על חיי האדם לא תהיה באופן מקיף ומעט מזער אלא מלאה ושלמה.

הגילוי של רשב"י הוא הגילוי של "נשמתא דאורייתא", הנשמה של התורה. כשם שבאדם הגשמי יש נשמה רוחנית, שהיא המציאות האמיתית שמשפיעה לו חיים, כך לתורה יש נשמה. וגופי התורה תלויים בנשמה, בחיות, כדי שיוכלו להתקיים.

כשהחל רבי שמעון בעבודה גדולה זו, מיד עמדה הסטרא אחרא לנגדו. ובגשמיות, הדבר השתלשל לגזרות של מלכות רומי, שכידוע ליודעי ח"ן מלכות רומי היא שורש הקליפה. כיוון שהחל רשב"י להאיר באורו הנטמן, מיד התחילה מלכות רומי לרדוף אחריו, ולא זו בלבד אלא אף המיטה חורבן כלל עולמי. הסטרא אחרא ידעה כמה גדול כוחו של רשב"י וכיצד תורתו היא מפלסת דרך לביאת המשיח ולגאולה השלימה, ולכן התאמצה בכל כוחה כדי להפריע לו, וזהו פירוש הפיוט "בר יוחאי נאָזרַת בַּגְבוּרָה וּבַמְלַחְמַת אֵשׁ דַּת הַשְּׁעָרָה... נֶגְדַּ צוֹרְרִיךְ" (ראה מסגרת).

סוד תורה כְּצִיצִים וּפְרָחִים מעלתה של מדרגת רשב"י

צריך להבין שלכל לראש על מנת להשיג את הסודות הללו, רשב"י נדרש למסירות נפש. הוא זכה להגיע למדרגות נעלות אלו רק בעקבות השהות הארוכה במערה במשך שנים.

אחד הדברים שבהם נוסף אור חדש אצל רשב"י בעקבות השהות במערה, הוא היחס בינו לבין שאר התנאים שעסקו בחלק הגלוי של התורה. לפני שנחבא במערה היו כל התנאים חבריו בבחינת חבורה דקדושה. אך לאחר שיצא מהמערה והחל לעסוק בגלוי בסודות התורה, נתגלתה תוספת אור החכמה שנוספה לרשב"י במערה. רק יחידי סגולה זכו להיות בין תלמידיו, כשחלקם היו נשמות מהדרות הבאים, כמבואר בזוהר מי הם החבריא קדישא שישבו עם רשב"י ולמדו ממנו סודות התורה.

מי שיעיין היטב בכל הש"ס, יבחין שכמעט ולא נקבע שתהיה הלכה כמותו דרשב"י. על אף שבצאתו מהמערה הוסיף חכמה ותבונה על דרגתו שלפני כן, כמתואר בגמרא כיצד היה מתפלפל עם רבי פנחס בן יאיר והיה מתרץ לו על כל קושיא כ"ד פירוקי,

אך עדיין לא זכה רשב"י לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. לעומת זאת בתורת הסוד, כל שאר התנאים היו כנועים לפניו, והכניעו את עצמם לדעתו והמתינו למוצא פיו. ואמנם, רשב"י רצה להשאיר מקום לשאר התנאים בחלק התורה שעסקו בו, ולכן הסתיר את כוחו והשאיר מקום לחבריו, עד שאמר לו רבו, רבי עקיבא: "דיין שאני ובוראך מכירין כוחך".

בסופו של דבר, כיצד ייתכן באמת שהסודות הגדולים של רבי שמעון יהיו שייכים לכל יהודי? ובמה הדבר בא לידי ביטוי?

ראשית יש לבאר את השורש של שתי ההנהגות האמורות - גילוי סודות נעלים מחד והשפעה על כל בית ישראל קטן

וגדול מאידך, ועל פי זה נראה כיצד ברשב"י היו בפועל שתי הבחינות הללו גם יחד.

משה רבינו ע"ה היה במדרגה עליונה מאוד. הוא עלה לשמיים, דיבר עם השכינה, והגיע להשגות המופלגות ביותר שהגיע אליהן בן אנוש. הוא אחז בידיו שלו את לוחות הברית אשר "מעשה אלוקים המה", אחז בכיסא הכבוד, התעבר על ריב עם מלאכים, ודיבר עם הקב"ה "פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו".

לעומתו, יהושע בן נון שהיה משרת משה מנעוריו ולאחר מכן מילא את מקומו בהנהגת בני ישראל, לא הגיע למדרגות עליונות כל כך של נבואה וקרבנות ה' כמו משה. ידועים דברי חז"ל "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה"; האור האלוקי שהשפיע יהושע אל העם היה רק כמו אור הלבנה, שאין לה השפעה מצד עצמה וקרינתה באה מכוחה של השמש.

והנה, אף על פי כן ניתן לראות דבר פלא: בארבעים שנות הנדודים במדבר, תחת הנהגתו של משה רבנו, חטאו בני ישראל פעמים רבות - החל מחטא העגל - "וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי", ואילו על זמנו של יהושע בן נון נאמר בפסוקים: "ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע". דווקא כשהמנהיג היה בבחינת "פני לבנה" העם לא הרבה לחטוא ונשאר נאמן לה' ולתורתו.

הביאור בזה הוא, שדווקא משום שמה רבנו היה במדרגה כה עליונה, המרחק בינו לבין מדרגתם היה גדול מאוד. אמנם הם העריצו אותו וקיבלו ממנו, אך תמיד חשו בחרדת קודש ממעלתו. לכן טעו פעם אחר פעם, והרבו בתלונות על משה עבד ה'; האור האלוקי שקרן מפניו היה גבוה מדי עבורם, והם לא יכלו להכילו.

יהושע בן נון, שהנהיג גם הוא את העם עשרות שנים, עשה זאת בהנהגה של "בתוך עמי אני יושבת", בחן חסד רחמים וערבות. בזמנו לא היה צורך להנהיג את בני ישראל בהולכם במדבר, מנותקים מענייני העולם ומטרדות הזמן. הוא הכניס אותם אל "ארץ נושבת" בה הם נדרשו לעבוד כדי לקיים את המצוות של קדושת הארץ, וממילא ההנהגה שלו השפיעה תורה וקדושה במדרגות תחתונות יותר, אור גבוה, אלא באופן שיוכלו לסבול, אך דווקא זה היה בערך למציאות בעת ההיא של בני ישראל, ולכן כל ימי יהושע הם היו עמו בעבודת ה' ובקרבת אלוקים גבוהה ולא טעו כלל.

את שתי הבחינות הללו מוצאים אנו אצל רבי שמעון בר יוחאי: לאחר שנים עשרה השנים בהן שהה יחד עם בנו במערה, הם יצאו חזרה לעולם ובתחילה פשוט רצו לשרפו. לאחר תקופה כה ארוכה של חיי פרישות טהורים,

קדישא ופרישא. הבבא סאלי זצוק"ל

הם לא היו מסוגלים להבין כיצד ניתן לחיות מעורים בענייני החומר תוך עיסוק בדרכי הקיום הנמוכים של המציאות.

מיד הורה להם הקב"ה לשוב למערה, כדי שיעמיקו ברחשי לבם הטהור את צורכי הגשמיות של הכלל. רק לאחר שנה נוספת, בה השיגו השגות נעלות יותר בענייני טובת הכלל, לקרב בניו של מקום ולסייע להם, יצאו מהמערה ויכלו להמתיק ולהאיר באורם את מצב העולם. ואמנם, כשיצא רבי שמעון מהמערה בפעם השנייה היה העולם בעיניו ערב ומתוק. הוא הכיר במעלת האנשים הפשוטים והתמימות הנשמית שבהם, והלך לכל לראש לסייע בטהרת העיר טבריה. באותה עת זכה רשב"י לשתי הבחינות, הן זו של משה והן זו של יהושע, גם יחד, ובוזה גדול כוחו ממה רבנו!

שני הצדדים הללו בהנהגתו של רשב"י מזכירים את מאמרו המפורסם "אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה?" - כאשר מאידך גיסא בנוגע לחיוב תלמוד תורה הוא נוקט בדעה המקילה ביותר, וסובר ש"אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש".

אכן, זו דוגמה נפלאה מדבריו של רשב"י בנוגע לאופן ההנהגה שנדרש מכל יהודי, ושוב אנו מוצאים את הדברים הללו בביטויים שאמר על עצמו: מחד הוא עוסק בתורה עם צדיקי הדור ואומר "ראיתי בני עליה והן מועטיין", ומאידך גיסא הוא דורש לסייע ליהודים הפשוטים ומעיד על עצמו "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין".

כך מצינו גם בקרב גדולי הקבלה והחסידות של הדורות האחרונים. החיד"א, כף החיים וכן איש חי, כמו גם כמה וכמה מתלמידי הבעל שם טוב, חפצו שהאור הגדול של פנימיות התורה לא יאבד לריק ח"ו אלא יגיע לכל יהודי, כך שגם ליהודים פשוטים יהיה חלק בקשר הנשמתי עם הקב"ה.

כל סודות הזוהר הקדוש ורזי הקבלה טמונים ברמז ובהעלם בספרי היראה והחסידות. וכך, כל אותם גדולים ביקשו לעורר את בני ישראל ולהחדיר את אט ללבבותיהם את סודותיה של תורת רשב"י, את היכולת לחוש ש"לית אתר פנוי מיניה", ואשר לכן ניתן להיות קרובים לקב"ה בכל מצב.

ואשרי העומדים על סודך שייכותה של תורת רשב"י לכל

מכל הדברים שביאר הרב עולה שרשב"י על אף כל השגותיו המרוממות, חיפש לזכות, לטהר ולרומם כל יהודי. אך כיצד אותם הסודות העליונים שהשיג מתגלים לכל אחד ואחד? כשמה רבנו מסר את התורה לכלל ישראל, הכול היו מתאספים לשמעו; הוא לא היה מלמד שיעורים נפרדים לכל דרגה ודרגה. לשוננו של משה רבינו הייתה מיוחדת ושמימית, כל דיבורו היה נבואה וברוח הקודש, ולכן כל אדם היה מקבל את הדברים בהתאם לכלי ההשגה שלו.

גם סודות התורה שגילה רבי שמעון בר יוחאי הם בבחינה זו: באותו הדבר עצמו, זוכה כל אחד לשמוע ולמצוא דברי חפץ בהתאם ליכולת שחנן אותו השי"ת ובהתאם לשורש נשמתו ולדרגות אליהן הגיע בינתיים בעבודת ה'.

משל למה הדבר דומה? נניח שמסירת התורה היא בצורה של אש מתלקחת, והרי התורה היא "אש שחורה על גבי אש לבנה"; ובכן, יתכן שאת אותו הדבר עצמו יראו שלושה אנשים בצורות

דעת אלוקים. הבבא מאיר זצוק"ל

תפארת בנים אבותם. האחים האדמו"רים לבית אבוחצירא. מימין לשמאל: רבי רפאל, רבי דוד ורבי יקותיאל שליט"א

בלבד או שהשפעתה הייתה ניכרת גם על המון העם והיהודים הפשוטים?

מובן שהעיון העמוק בכתבי האריז"ל היה שייך רק לאנשי המעלה האמיתיים, יחידי הסגולה. מי לנו גדול מזקננו קדוש ה' האביר יעקב שחיבר ספרים רבים ובהם פירושים על התורה וחיידושים, המיוסדים כולם בפלפול וביאור כתבי האריז"ל החי. כמובן, אין זו רק גאונות וחכמה. על מנת להגיע לדרגות שכאלו, אותם צדיקים היו חיים בקדושה ובפרישות. טהרת העיניים, טהרת הלב וטהרת המחשבה שהיו אצלם בצורה מופלאה, ובזכותן זכו להארות גדולות מן שמיא. בה-בעת, מאחר והם היו עיני העדה, תורת הקבלה שהובילה את כל אורח חייהם קידשה מאוד את הסביבה כולה והשפיעה על כל הציבור, קטנים כגדולים. החכמים גם כתבו פיוטים המיוסדים על דברי הזוהר הקדוש, ובכך הנחילו את מעלת רשב"י והסודות שגילה לכל בית בישראל.

אמירת הזוהר והעיסוק במעלת רשב"י היו דבר שבגרה. זכורים אנו מילדותנו כיצד בבית כנסת של קהילה מאבותינו היו גורסים את ספר הזוהר בליל חג מתן תורה ובהושענא רבה, וכשלא גרס נכון אחד הקוראים מיד היו כל הזקנים מתקנים אותו בצוותא ובקול, מאחר וזכרו את הזוהר בעל פה!...

מלבד העיסוק בספר הזוהר ובפיוט על שבחי רשב"י, מה הייתה דרכם בעבודת ה' היום יומית, בליבם פנימה?

אבותינו היו אנשים קדושים, ותמיד כיוונו אותנו לדבוק בכל דבר שבקדושה. הם היו גודרים את עצמם בכל עיסוק השייך לעניינים חומריים ומצביעים לעצמם גדרות, כדי שלא יהיה ביטוי בענייני החומר והגשמיות.

סבי הקדוש הבבא סאלי זצוק"ל, שהיה מפורסם בסעודות המצווה שערך, בהן היה משפיע לכבוד האורחים מינים ממיני מאכל של קדושה, והאורחים היו משתתפים בסעודות לשמוח איתו, הוא עצמו היה מסתפק במעט שבמעט ממה שהוכן לסעודות, והיה מוזג משקה למסובים ואומר 'לחיים' ומשמח אותם ונוטע בליבם אמונה ותקווה לישועה בכלל ובפרט.

זקנו סבא זצוק"ל היה מקרב בקירובים את הקהל ומשמח אותם, אך הוא עצמו נשאר ללא שייכות לחלק החומרי של הסעודה. הוא היה מסוגל לצום ימים שלמים ברציפות, וגם בלי לשתות מים. בימי השוכבים היה צם לא רק בשני וחמישי אלא כל השבוע, ורק טועם מעט בלילה, וכך גם בכל חודש אלול ובעשרת ימי תשובה, ובעבודתו בעבודת הקודש בתפילה ובלימוד שהיו בעוצמה לא היה ניכר בתנועותיו כלל שהוא בצום.

כפי הנהגותיו הקדושות בפרישות ותעניות נהגו בימים

מהי למעשה תורת הסוד? כמובן, רמות ודרגות רבות יש בה וכל חד משיג לפום שיעורא דיליה, אבל הנקודה העיקרית שעוברת כחוט השני בכל הדרגות, זהו החיבור הפנימי להקב"ה. לכל לראש, זו ההכרה ש"לית אתר פנוי מיניה"

שונות: מי שנמצא בתוככי החדר רואה את הלהבות עצמן. מי שנמצא בחוץ לא רואה את הלהבות אך מרגיש את החום הגדול. ומי שנמצא במרחק לא רואה את הלהבות וגם לא חש את החום, אך הוא מבחין באור הגדול הבוקע מאותו בית. מהי למעשה תורת הסוד? כמובן, רמות ודרגות רבות יש בה וכל חד משיג לפום שיעורא דיליה, אבל הנקודה העיקרית שעוברת כחוט השני בכל הדרגות, זהו החיבור הפנימי להקב"ה. לכל לראש, זו ההכרה ש"לית אתר פנוי מיניה", הקב"ה נמצא בכל מקום ולכן ניתן לדבוק בו ולהתקרב אליו בכל מצב וזמן. יתירה מזו, חשוב להחדיר במחשבתו של כל בר ישראל, כל מי שרוצה להידבק בדרכו של רבי שמעון בר יוחאי - ראשית הכלל זה ההבנה שלכל אדם יש נשמה קדושה. הנשמה היא האור הפנימי שבאדם, והגוף הוא רק הכלי המחזיק את הנשמה, כפתילה המחזיקה את הנר. וכמתואר בזהר, הגוף מצד עצמו הוא עשוי מחומר חשוך, והנשמה היא רוחנית ונעלמת, אך היא מתפשטת ומחיה את כל אברי הגוף. ככל שהאדם זוכר את מקור החיות שלו, את שורשה האלוקי של הנשמה, הוא מתחבר אליה יותר והגוף שלו יונק חיות קדושה יותר.

למודי ה' הם לומדים

בין צדיקי מרוקו לחצרות החסידות

עד כמה פנימיות התורה וסודותיה היו ניכרים בחייהם של יהודי מרוקו? האם היא הייתה נחלתם של יחידי הסגולה

היולת רשב" במעמד האדמו"ר רבי רפאל שליט"א בחצר בית מדרשו במירון

כיום כל חלקי התורה יונקים זה מזה, וכולם מקבלים עליהם באהבה מאורה של פנימיות התורה. גם לכאן באים ראשי ישיבות ור"מים בישיבות ליטאיות, וכולם שואלים ומתעניינים ושותים בצמא מתורת הנסתר

עבודת ה'. כשאדם שקוע בתורה ולא מפנה ליבו לדברי הבאי, הנסיונות שהיצר מביא עליו קלים בערכם והוא יכול בסייעתא דשמיא לגבור עליהם בנקל. בכך הנשמה שבו נחשפת והתשוקה שלה לתורה מתגברת, ואזי הוא חפץ ללמוד ולהכיר עוד ועוד חלקים ממנה, הן בפשטי התורה והן בסודותיה.

ומה לגבי של הטהרה כפשוטה, טבילה במקווה וכיוצא בזה?

הבה נבאר תחילה מדוע המקווה מטהר. כשאדם חלילה מפנה לבו לבטלה או עובר על רצון ה', הקליפה נדבקת בו ושורה עליו רוח לא טהורה. היכולת לעבור על רצון ה' מגיעה מכך שהוא חש נפרד ומציאות עצמאית כביכול ח"ו ממנו יתברך.

כידוע, טבע הרוח שאינו יכול להיות בתוך המים, בבחינת "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", וכאשר אדם טובל מסתלק ממנו כל רושם לא טוב, וכך הוא נטהר ורוח נכון מתחדשת בקרבו.

מעלת הטבילה במקווה נעלית לאין שיעור ולכן יש להשתדל בה ככל האפשר. אך אם אדם מרגיש שזה מעכב מתפילה, מלימוד תורה והידור במצוות, עדיף שיזרו עצמו בעבודת ה' ולעת מצוא יתקדש ויטהר במי טהרה במקווה ישראל מושיע ה'.

אנחנו בסייעתא דשמיא משתדלים לטבול בכל יום. אבותינו מסרו את הנפש על הטבילה. אחותי הגדולה סיפרה לי את שאירע עוד קודם שנולדתי: מו"ר אבי היה אב בית דין במשך תקופה מסויימת באזור הררי וקר, ובחורף היה יורד שלג. היה אז מקווה בביתנו, אלא שהוא היה קופא... והנוהג היה שבשעה אחת כלילה היו האחראים על כך קמים ממיטתם ושוברים את הקרח, כדי שאבי יוכל לטבול...

השקפת לכוּדו פְּנִימָה

לימוד החסידות בבית אבוחצירא

ידוע שלסבא, הבבא סאלי זצוק"ל, היה קשר נשמתי ומיוחד עם הבעש"ט ותורת החסידות. כיצד נוצר קשר זה? הרי ספרי החסידות לא היו נפוצים באותה תקופה באזור ההוא.

לכל לראש, הייתה לנו ספריה ענקית. הן סבא הבבא סאלי והן מו"ר אבי היו חובבי ספרים, והם קנו ספרים ללא הרף. זכורני שכשהתחלתי ללמוד בישיבה בארץ הקודש, לקחתי איתי את ספר ה'שב שמעתא' שהבאנו איתנו ממרוקו... כנראה שאת ראשית היכרותו עם תורת הבעש"ט עשה סבא דרך הספרים שהיו לו, אבל קודם כל דרכו הייתה דומה לדרך ההנהגה של הבעש"ט ותלמידיו. דרך החסידות קרובה לדרך ההנהגה של אבותינו, המיוסדת על פרישות והנהגות חסידות.

כל בני משפחת אבוחצירא היו בעלי השגות. הם ישבו בבית המדרש יחדיו ולמדו כל היום - שבע עשרה או שמונה עשרה שעות ביממה - בתנאים המדבריים של מרוקו. כך למד סבא גם את ספרי החסידות. איני יודע אם הכיר את כולם ממש, אך במהלך השנים הוא למד את היסודות, התפעל מאוד ונפשו דבקה בהם.

תורת החסידות היא חכמה עליונה, וספרי החסידות כתובים בלשון נעימה ומובנת המושכת את האדם בחבלי עבותות אהבה לה' ולתורתו ועבודתו, ומאפשרים לכולם לעסוק בה. אין הרבה ספרי פנימיות שלשונם צחה וברורה כלשונות ספר התניא ולקוטי תורה. גם ספרי בעל התולדות 'עקב יוסף' והספר הקדוש 'נועם אלימלך', אלו ספרים נפלאים השייכים לכל מי שחפץ לעבוד את ה' באמת, ומלבד זאת מדובר במילים שנכתבו בקדושה, ומשך עד עצם היום הזה הן משפיעות על הקורא אותן.

במיוחד ספר התניא - הוא אמנם הופיע אך לפני כמאתיים שנה, אבל הוא ספר נשגב השייך לדורות קודמים, כאילו

עברו כך רבים וטובים ורמי המעלה. גם יהודים פשוטים ויראי ה' היו צמים בימי סגולה על מנת להתקדש ולרומם את חלק הרוח והטהרה.

כמובן, בדורות אלו זו אינה הדרך, ומרן הבעש"ט לימד אותנו שצריך לזכך את הגוף עצמו באמצעות מחשבה והכרה בגדולת ה', אך צריך ללמוד מהם על מציאותו האמיתית של החומר. כיצד דבר גשמי לא הייתה לו מציאות, ומעולם לא התפעלו ממנו, לא כמו בדורות האחרונים שמתפעלים מדברים גשמיים... כיום העולם כמעט שוקע תחת כובד החומר. ראוי ללמוד מדרכם הקדושה של אבותינו כיצד לייקר את הפעולה הרוחנית אפילו של מצווה אחת קטנה ורגע של לימוד תורה.

בזמן מיוחד שהתאספו אצל מו"ר אבי הקדוש כמה תלמידי חכמים נעלים, ביניהם הרה"ג רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, ועוד תלמידי חכמים חשובים וזקנים, כולם בני עלייה, שאלו אותו: הרב יכול לומר לנו הוראה בעבודת ה' שתועיל לנו ולתלמידיו?

מו"ר אבי היה בעל דעת עצום, הוא ניחן בדעת עליונה, דעת אלוקים, בשכל צח וחכמה מופלאה, ולפתע התכנס בשתיקה, ישב וחשב, ואז נענה ואמר: תפקידו של היצר הוא טוב אינו להביא לאדם נסיונות בדבר לא טוב שאדם לא מכיר, הוא מנסה את האדם רק במה שהוא כבר הכיר ויודע. הוא לא מנסה להטעות את האדם לרצונות חדשים לא מהוגנים שלא הכיר מעולם. לכן אסור ליפול לסקרנות ולדעת עניינים זרים שלא הכיר קודם וללמד את היצר נסיונות חדשים שהוא מעצמו לא היה חושב להביא עלינו... כי היצר עצמו תפקידו להטריד רק במה שאדם מכיר, ולכן על האדם להיזהר שלא ינסנו ולא ילמדנו.

הטהרה והקדושה הן העומדות ביסוד

ספר הקדוש התניא וכו' אשר כל הוגה בהם בכוונה שלימה ורצויה, אם אכן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ בלי שום ספק חלילה"

איגרתו של בבא מאיר אבוחצירא זצוק"ל אל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע

מסכת הקשרים של גדולי יהדות מרוקו, הבבא סאלי ובנו בבא מאיר זצוק"ל, עם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, רחבה מאוד ותקצר היריעה במסגרת זו להביא גם את חלקה.

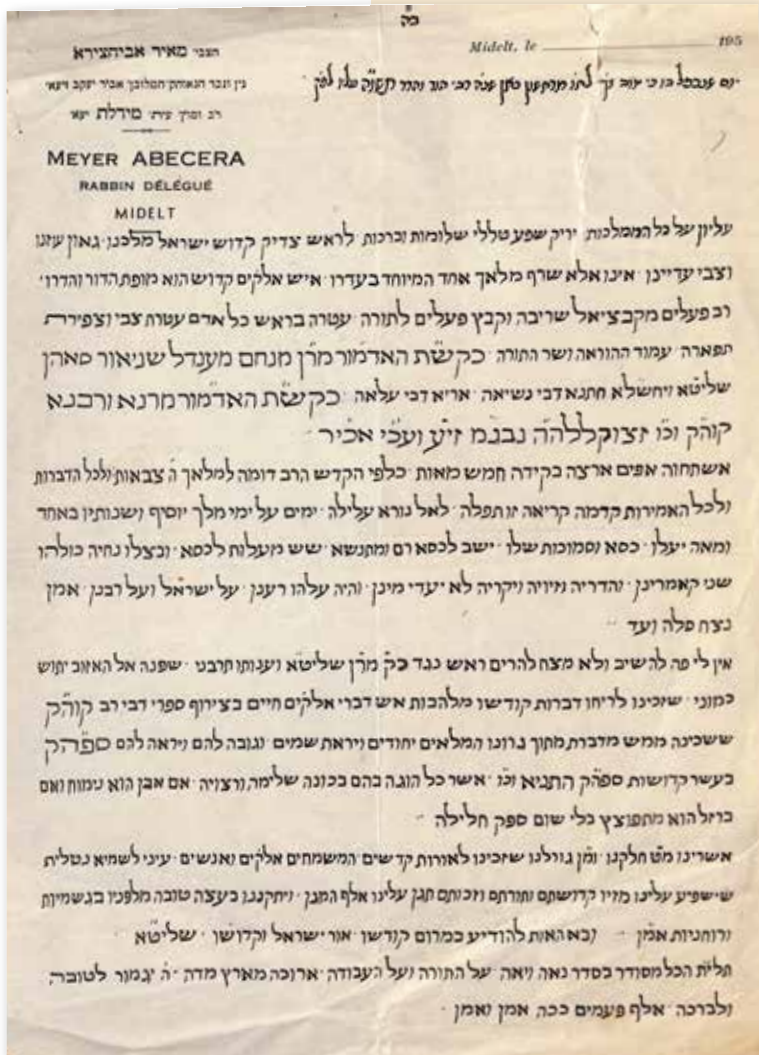
בעקבות רשת מוסדות החינוך שפתחו שלוחי רבנו זי"ע במרוקו - כנגד בתי הספר של רשת 'אליאנס' החילונית - מנהיגי ורבני קהילות מרוקו יצרו קשר חם ביותר עם רבנו, ובראשם בני שושלת אבוחצירא המעטירה. ההתכתבות רצופה ושוב ביניהם, סיפור שיתוף הפעולה ותיעוד ההערצה ההדדית - נלקטו כולם בספר 'האיר פני המזרח' שיצא לאור בשנים האחרונות בהוצאת מכון 'באהלי צדיקים'.

מכל אלו נבא רק כטעימה אחד ממכתביו של הבבא מאיר, אביו של האדמו"ר רבי רפאל שליט"א, אל רבנו זי"ע, אותו כתב בשנת 'הוד והדר תש"ה עליו לפ"ק" - תש"א, היא שנת ההסתלקות של אדמו"ר הריי"צ, עוד לפני שחתנו רבנו קיבל על עצמו את עטרת הנהגת חב"ד באופן רשמי. במכתב המלא שבחים ותארי הערצה, מודה בבא מאיר לרבי על ששלח לו ספר התניא ומאמרי אדמו"ר הריי"צ, ולשוננו המיוחדת מעידה כאלף עדים על היוקר הרב שרחש להם:

"וענותו תרבני, שפנה אל האזוב יתוש כמוני שזכינו לריחו דברות קודשו מלהבות אש דברי אלקים חיים בצירוף ספרי דבי

רב קודש הקדשים ששכינה ממש מדברת מתוך גרונו המלאים יחודים ויראת שמים וגובה להם ויראה להם ספר הקדוש בעשר קדושות ספה"ק התניא וכו' אשר כל הוגה בהם בכוונה שלימה ורצויה אם אכן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ בלי שום ספק חלילה.

"אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שזכינו לאורות קדשים המשמחים אלקים ואנשים, עיני לשמיא נטלית, שישפיע עלינו מזיו קדושתם וזכותם תגן עלינו אלף המגן, ויתקננו בעצה טובה מלפניו בגשמיות ורוחניות ומן".

באדיבות הספר 'האיר פני המזרח'

ילדי הקהילות מלהתערב בהשכלה של הזרם המשכילים ודומיהם שפתחו בתי ספר 'יהודיים' כביכול. כך התוודעו אבותינו הקדושים, נוסף על ספרי החסידות שהיו מכבד ברושומם, גם לפועלו של הרבי הקדוש ולממלכת השליחות שהקים, וגם עיינו בדברי התורה שלו, והתפעלו עד למאוד מתורתם המרוממת של ספרי חב"ד.

האבות הקדושים לא עירבו עצמם לענייני פוליטיקה למיניהם. הם העריכו אנשים לפי תורתם והנהגתם ומדרגת דבקותם בה' יתברך.

לכן הם התפעלו מאוד מהרבי ובאו איתו בקשרי מכתבים, כי ראו את הספרים שלו ואת התורה שלו, שזכה לכישרונות מופלאים ולחידושי תורה הגונים, כל תהלוכות חייו אמרו דבקות בהשי"ת, הייתה לו סיעתא דשמיא גדולה ונודע כמי שהצליח לחבר אלפי אלפים לחיי תורה ויראת שמים. דרכו של הרבי הייתה מיוסדת כולה על מידת החסד, והוא זכה להשפיע את חסדו ליהודים בכל רחבי העולם.

היה זמן בו הבבא סאלי הרגיש בטרדות רבות עקב עול הנהגת הציבור, והוא כתב לרבי שהוא חפץ לעבור להתגורר בארצות הברית, כדי להתבודד ולהתנתק מכל הטרדות ולעבוד את ה' בדרכו. אך הרבי הפציר בו להישאר בארץ על מנת להנהיג ולהשפיע על בני קהילתו, והוא אכן עשה זאת והצליח

למעלה מן המשוער.

ממכתב זה, משנת תשי"ב, ניכרת גם בקיאותם בקבלה. הרבי מדבר שם על עניינה של ספירת המלכות.

אכן. בנערותי שאלתי פעם את מו"ר אבי אם סבא יודע קבלה, והוא שתק. לאחר כרבע שעה אמר לי, שאילו סבא היה חי בזמן האר"י היה בוודאי מגדולי תלמידיו...

אוד מפלא דום מעלה תורת רשב"י ודרך הבעש"ט

הרב הסביר שסודות התורה שרשב"י גילה מעניקים לכל יהודי את הכוח להתחבר לקב"ה באופן פנימי ואמיתי, ושחכמי עדות המזרח, כמו גם תלמידי הבעש"ט, השתדלו לקרב את הדברים הנעלים הללו לכל יהודי באשר הוא. כיצד אברך או בחור בני ימינו יכולים להתחבר כרבעי לפנימיות

הגיע אלינו ספר מזמנם של התנאים הקדושים...

לאחרונה התפרסמו מכתבים שכתב מו"ר אביכם זצוק"ל, בבא מאיר, לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. נשמח לשמוע מהרב מעט על טיב הקשר הייחודי בין האבא הגדול והסבא הבבא סאלי עם הרבי.

כידוע, התחלת הקשר בין החצרות הייתה בעקבות שלוחי חב"ד שהקימו תלמודי תורה במרוקו כדי להציל את

בַּר יוֹחָאי נֶאֱזְרֶת בְּגִבּוֹרָה

מלחמתה של תורה בבית מדרשו של רשב"י

עומק הביאור שזכינו לשמוע מהאדמו"ר שליט"א

מבואר בגמרא, ש"רבי שמעון דריש טעמא דקרא". שיטה זו של רבי שמעון בגליא דאורייתא שייכת להיותו 'מרא דרזין': טעמי התורה הם רובד פנימי יותר השייך לסודות התורה, יתר על הקיום המעשי בפשטות ובלי טעם. גילוי סוד זה היא דרגת העבודה שרצה השי"ת ליתן לנו במתן תורה, והיה לו לרשב"י מלחמות על כך בחרב ובחנית נגד הס"א המעכב, כמתואר בפיט הנודע "בר יוחאי, נאזרת בגבורה. במלחמת אש דת השערה. וחרב הוצאת מתערה. שלפת נגד צורריך".

גם בזוה"ק חזינן פעמים רבות כי ר' שמעון וחרביא דייליה ערכו מלחמה, כמתואר בתחילת האדרא רבא, בה קורא רשב"י לחבריו ואומר: "אתכנשו חבריא לבי אדרא מלובשין שרייאן סייפי ורומחי בידיכון". וצריך ביאור, וכי רשב"י איש מלחמה הוא, ומהו העניין הרוחני של מלחמה זו.

וביאור העניין, דהנה הקב"ה רוצה שיבואו כלל ישראל לתכלית הנודעת לו יתברך, שתתמשש בביאת המשיח במהרה בימינו. אף שהיו תקופות מיוחדות ועליונות, כמו בזמן שלמה המלך, שבאותם זמנים ידעו והבינו מה עניינה של תכלית זו, אף על פי כן ברוב הדורות הייתה התכלית בגדר 'סוד'. רק יחידי סגולה הבינו מהי המדרגה שהקב"ה דורש מכלל ישראל והתכלית שרצונו להביא אליה, וכמאמר רשב"י (סוכה מה, ב) ראיתי בני עליה והן מועטין, ובני עליה אלו אכן מתעלים למדרגה זו.

אמנם, לבני העלייה לא הייתה כמעט שייכות עם העולם החיצוני, הם היו שרויים בעולם אחר לגמרי. וזה היה עניינו של רשב"י, לגלות את הסוד לכל בית ישראל. כי רשב"י היו לו השגות עמוקות בתורה והקשר שלו עם הקב"ה היה באופן ייחודי ביותר, כאומרו קודם הסתלקותו: "כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא ביה בקוב"ה".

על ידי זה מתגלה שכל אשר בשם ישראל יכונה יש לו קשר עם השי"ת, וקשר זה הוא עצם המציאות שלו. כדי לגלות זאת הוצרך רשב"י להילחם בסטרא אחרא מלחמה עיקשת, כי העולם החיצון מתנגד ביותר לעומת גילוי זה, וכשהס"א מרגישה כי גילוי זה עומד להתגלות, אזי היא נסערת בכל כוחה להתנגד ולעכב בעד זה.

בעת מתן תורה בני ישראל חשו זאת בגלוי, ולכן אירע מיד מעשה העגל, שבא מחמת התגברות הס"א בכל כוחה נגד הגילוי של מתן תורה. וזהו ענין הגבורה שנאזר רשב"י להוציא חרב מתערה ולשלפה נגד הס"א, כדי שיצליח לגלות את התכלית שהקב"ה שואל מכלל ישראל ולהשתוות לערכם בזמן מתן תורה.

רשב"י הייתה לו מעלה יתירה בעניין זה, הוא היה נחשב כמלאך הסוכב בהאי עלמא והיה מלומד בניסים (מעילה יז), ואילו נתגלו גילויים נפלאים מעין הגילויים שנתגלו בזמן מתן תורה, ובשעה שישב ולמד תורה עם החבריא דייליה הייתה האש מלהטת סביבם. דבר זה מורה שהיה חי כמו בזמן מתן תורה, ורשב"י וחרביו באו למסור זאת לכלל ישראל ולהודיעם מהו אמיתות המכוון שהקב"ה דורש מהם - רצונו שיהא כל אחד מהם איש-נשמה, ושיהיה להם אש להבה בקיום המצוות ולא תיחשב המציאות של החומר שמביא לעכירות.

וזהו ענין השמחה הגדולה ששורה ביום ההילולא דרשב"י, שנשמות ישראל מרגישות שישנו אור אלוקי שהוא בגדר סוד, ואשר ידיעה זו היא כל ענינו של רשב"י, ושמחה זו באה יחד עם כל עניני ספירת העומר והכנה לקבלת התורה.

התורה והמצוות, ולעבוד את ה' בלבב שלם?

גם בישיבות בהן עיקר הדגש הוא על הסוגיות הנלמדות, בחור יכול לקחת ל'סדר מוסר' ספר חסידות ולשקוע בו. בימינו בטלו המחיצות ואיש לא יתירע עליו. כיום כל חלקי התורה יונקים זה מזה, וכולם מקבלים עליהם באהבה מאורה של פנימיות התורה. גם לכאן באים ראשי ישיבות ור"מים בישיבות ליטאיות, וכולם שואלים ומתעניינים ושותים בצמא מתורת הנסתר.

הדבר חשוב שבעתיים אצל בני עדות המזרח. כתוב "שמע בני מוסר אביך, ואל תיטוש תורת אמןך". כל מה שנהגו אבותינו, אל לנו להתנתק ממנו ח"ו. היסודות האלה, עליהם הבחור גדל והתחנך, הם אלו שהביאו אותו לישיבה בה הוא

אדם מחשב את הצורך
בגאולה בשביל רווח והצלחה
מהעניינים הלא קלים
האופפים אותו, וזה מסיח את
דעתו מעצם רוממות הגאולה,
שבה תלוי סיום גלות השכינה
ובניין בית המקדש וגילוי
האמת הנעדרת. אבל האמת
היא שהצער הגדול והאמיתי
הוא על כך ששכינתא בגלותא

לומד, ולכן נחוץ לו לשמור על המסורת בה נתגדל ולהמשיך שתהיה נר לרגליו, ולהוסיף עליה מה שקונה כעת.

בקשר לזה יש לדעת שכל ספרי החסידות הם המשך ויניקה מדברי הרשב"י הקדוש, ומי שמעניין בהם יכול למשוך על עצמו הבנה דקה המזככת את הנפש ומקרבת אותו לתורה, לגדלות בתורה, לדבקות בתורה, ולהשגות נעלות בקשר עם הבורא יתברך.

ידועים דברי הרעיא מהימנא לרשב"י, "בהאי חיבורא דילך יפקון ביה מן גלותא ברחמי", שעל ידי ספר הזוהר נזכה לגאולה העתידה. גם הבעש"ט כותב במכתב המפורסם לגיסו את ששמע בעולמות העליונים מפי משיח צדקנו, שהוא יגיע כאשר "יפרצו מעיינותיך - של הבעש"ט - חוצה". מהי השייכות בין פנימיות התורה לביתא הגואל?

בדורות עברו השתוקקו ולא הסיחו את הדעת מהגאולה, אפילו רגע אחד ביום. גם באמצע השינה היו מתעוררים ובודקים - אולי מלך המשיח הגיע. האמונה בביאת המשיח בנתה את הקשר האמין שיש לאדם עם הקב"ה, עם התורה הקדושה ועם בית המקדש. כיום, לעומת זאת, פעמים רבות אדם מחשב את הצורך בגאולה בשביל רווח והצלחה מהעניינים הלא קלים האופפים אותו, וזה מסיח את דעתו מעצם רוממות הגאולה, שבה תלוי סיום גלות השכינה ובניין בית המקדש וגילוי האמת הנעדרת. אבל האמת היא שהצער הגדול והאמיתי הוא על כך ששכינתא בגלותא. כמה דיברו אבותינו ז"ל במעלת תיקון חצות, בו האדם מכיר בגלות השכינה הקדושה ובצערה הגדול, ומתחנך לקב"ה שיגאל אותה וישיב אותה למקומה בבית המקדש.

יש פירוש נפלא מאת זקני הקדוש האביר יעקב' על הפסוקים בפרשת שמות "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה, וישמע אלוקים את נאקתם". לכאורה היה צריך לכתוב "ויזעקו .. וישמע אלוקים את זעקתם" - מדוע שינה הכתוב לכתוב "נאקתם"?

אלא, אמר זקני הקדוש, תפילתם של בני ישראל לא הייתה על צרתם גרידא, על עבודת הפרך ועל הריגת ילדיהם רח"ל, אלא על כבוד השכינה! בני ישראל זעקו אל ה' ואמרו לו: אמנם יתכן שנגזר עלינו להיות כאן "בארץ לא טהורה", במקום הקליפה והזוהמה, אבל הנה אנחנו בעומק שערי הטומאה וכבר מתקרבים למ"ט שערי הלא טוב, ולא כבוד הוא לשכינה להיות איתנו כאן במצב הזה! אין זה מכבודו יתברך, ועל כן התפללו שלא יישאר בארץ מצרים!

והנה, הקב"ה הוא שהבטיח ליעקב אבינו "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" - השכינה ירדה עם בני ישראל למצרים, והנה מגיע מצב של שפלות גדולה לשכינה! וזהו

פשר המילה "נאקתם" - אותיות "קנאתם", בני ישראל קינאו לכבוד השכינה! ומקובל שכל המתפלל על השכינה תפילתו מתקבלת.

והקב"ה - קיבל את תפילתם, ולכן אמר כביכול: עתה אוציאכם ממצרים כבקשתכם, אבל הרי הבטחתי ליעקב "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", וכמאמר רבי שמעון בר יוחאי בגמרא "כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם... והקדוש ברוך הוא שב עמהם", ולכן עתה שהשכינה יוצאת, אף בני ישראל ייצאו!

הנושא הזה של צער השכינה נמצא רבות בספר הזוהר ובתורות הסוד. והשותפות הזאת עם צער השכינה נובעת מהכרה שמקבלים בהשראת לימוד הקבלה, וכך מזרזים את יציאת השכינה מהגלות! כמו כן, כפי שנתבאר לעיל, הסודות שמלמד ספר הזוהר הם ההכרה ש"לית אתר פנוי מיניה" והקשר העצמי של בני ישראל עם הקב"ה, מצד הנשמה האלוקית שבקרבם. וזה גופא הוא עניינה של הגאולה העתידה: אז יזכו כל ישראל לקיום הייעוד "ונגלה כבוד ה'", "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

על ידי העיסוק בלימוד סודות התורה בימינו אלו, מזרזים וממהרים את ביאת המשיח - לא רק בתור 'סגולה', אלא בדרך של סיבה ומסובב: על ידי שיהודי לומד את פנימיות התורה חודרת בו ההכרה בדבר מציאותו של הקב"ה, הוא מבין שהמציאות האמיתית אינה העניינים החומריים והגשמיים אלא הקשר אליו יתברך, וכשהכרה זו תחדור בכל הבריאה - זו ביאת המשיח.

תְּשׁוּרֵי וּמֵי יְשׁוּדָךְ הקרב האחרון, ערב הגאולה

אסיים בפרפת נוספת מהסבא הקדוש ה'אביר יעקב' על הפסוק "אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל, תמלאמו נפשי" - בדרך רמז: כשיצאו בני ישראל ממצרים, כוחות הטומאה, הקליפה והסטרא אחרא, נבהלו - אם בני ישראל יקבלו את התורה, יעסקו בה ויקיימו אותה, לא יהיה לקליפה עוד מקום בעולם, כי התורה מבטלת אותה. לכן אמרו אותם אויבים שעליהם לרדוף אחר היהודים, ואז "ארדוף" "אשיג" - אותיות 'אש' היא התורה, "אש דת למו", ו"י"ג' המידות שהיא נדרשת בהן; "אחלק שלל" - בגימטריא ש"ס, ועל ידי שהאויב יצליח להשבית אותם מלימוד התורה "אריק חרבי תורישמו ידי" ח"ו. אך כשבני ישראל מתעצמים ומתגברים ונאחזים בתורה בכל כוחם, או אז "נשפת ברוחך כסמו ים", והקב"ה מבטל את כל האויבים.

התורה הקדושה "אגוני מגנא ואצולי מצלא". ההכנות שעורכים לקראת ל"ג בעומר, החגיגות הקדושות, וההתעוררות שתתווסף על ידו בלימוד פנימיות התורה, הן הן השומרות ומגינות על העם היושב בציון, ובזכותן ראינו את הניסים הגדולים של נפילתם של האויבים בארצות סביבנו.

דרך אגב, הזכרנו קודם שהגזרות והרדיפות של מלכות רומי היו כתוצאה מהתגברות הסטרא אחרא נגד הגילוי הנשגב, למרות שיתכן כי מלכות רומי עצמה לא הייתה מודעת לכך שזוהי הסיבה למעשיהם. כך גם בימינו, רואים אנו כיצד המלחמות של שונאינו הן כפועל יוצא מהתגברות הסטרא אחרא. אפשר לראות במוחש כיצד אין כל היגיון אנושי במעשיהם. הם מאבדים עצמם לדעת, וממשיכים במזימתם ובטבעם להילחם למרות שהכל רואים שהם מושפלים ומבזים עצמם, כשיעצא דשמיא. כך גם מהלכים שונים שהיו להם בתקופה האחרונה הם חסרי כל היגיון ודעת. אין זאת אלא פעולת הסטרא אחרא הנלחמת נגד עם ה', בקרב האחרון שקודם ביאת הגאולה!

כל דברי חז"ל על כך שהתורה נקנית בייסורים, שייכים לחצי הראשון של ימי ספירת העומר, ואילו החל מל"ג בעומר, הוד שבהוד, מתחיל זמן הרחמים הגדולים, עד שהקב"ה נותן לנו את התורה בחג השבועות והיא תאיר עינינו, תלבלב בתוכנו ובלבנו, ויהיה לנו חלק בתורה לכל אחד לפי מידתו שלו, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו. ■

קדושת ישראל

זיכרונות והנהגות קודש מהבבא סאלי צדוק"ל

באחת הפעמים בהן שהה הסבא הקדוש בצפת, חפץ להיכנס לבית הכנסת של האר"י הקדוש. הוא היה סגור באותו זמן, וסבא שמע שנמנעו מלהיכנס לשם עקב מסורת ותיקה שלא כל אדם יכול להיכנס, מסיבה שהייתה עמם. אך הסבא ביקש שישתדלו לפתוח לו כיוון שרצה לזכות להיכנס למקום מרומם זה, וכשדאגו לפתוח לו נכנס וישב בתוכו פנימה כמה שעות רצופות בהן פעל מה שפעל, וכשסיים יצא והכין מודעה בה נכתב שכל החפץ יכול להיכנס לבית הכנסת, זאת כיוון שהוא פעל שיהיה אפשר להיכנס וסרו המניעות...

סבא היה איש קדוש ומלומד בניסים. לו ולאבותיו היו כוחות והשגות נדירים ממש, כאלה שכלל אינם שייכים בדורנו זה.

הסבא היה מקפיד מאוד שלא לראות חילול שבת. בנתיבות הוא התגורר בבניין השייך לחברת 'עמידר', ודירתו הייתה שכורה. כדי שלא יצטרך לצאת בשבת לבית הכנסת ולראות בדרך חילול שבת ח"ו, הוא הוסיף וקנה מכספו את הקומה הרביעית של הבניין ופתח בה בית כנסת קטן. זכורנו שבילדותנו הגענו להתפלל איתו שם ביום כיפור.

המניין היה מורכב ממנו וממו"ר אבי, ועוד שנים עשר אנשים, כולם יראי שמים שנבחרו בקפידה. לאחר סעודה מפסקת בדירתו, היו סבא קדישא ואבינו הקדוש עולים למעלה במסילת הקודש, מתעטפים בטלית ועולים לבית הכנסת, ונעמדו על מקומם עם המחזור צמוד לעיניהם הקדושות, וכך נותרו ערים ועומדים במשך כל היום כמלאכים בדבקות של קדושה, מכל נדרי ועד ברכת הלבנה!...

עד הגל הזה

מדוע נקבע יום ל"ג בעומר כיום המסוגל לישועות < מה סוד הדמיון המופלא בין אדמו"ר האמצעי בתורתו ובדרך הסתלקותו לבין המסופר על רשב"י < והאומנם התכוונו יעקב ועשו להקים חומה בלתי עבירה ביניהם

לחיים, לחיים ולברכה. ישנו ספר בשם 'רשימות הרב'ש'. מדובר ביומן שכתב הגאון רבי ברוך שניאור שניאורסון זצ"ל, אביו של הגאון המקובל רבי לוי יצחק רבה של יקטרינוסלב וזקנו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. רבי ברוך שניאור, שהיה נכדו של אדמו"ר הצמח צדק, שהה תקופות ארוכות בליובאוויטש - עיר הבירה של חסידות חב"ד - והסתופף רבות במחיצת רבותינו אדמו"רי חב"ד. ביומן המרתק שכתב הוא מתעד סיפורים והדרכות פנימיות שזכה לשמוע מהרבי הרש"ב ופנינים משיחותיו עימו, על פי רוב בסעודות שבת קודש ובימים טובים.

בין הדברים הוא רושם מה שהרבי הרש"ב שח אודות אדמו"ר האמצעי, בנו וממלא מקומו של אדמו"ר הזקן, על גדולתו בתורה ובחסידות כמו גם על מופתים שחולל.

בדרך כלל, זאת יש לדעת, אדמו"ר האמצעי לא נהג לגלות את כוחו הקדוש בעשיית מופתים. כאשר מאן דהו היה זקוק לישועה והגיע לבקש את ברכתו, בפרט אם היה זה כדי להיפקד בזרעא חייא וקיימא, נהג אדמו"ר האמצעי לשלוח את המבקש לאחיו, רבי חיים אברהם. במספר מקורות מתואר כיצד היהודי מבקש הברכה היה מגיע לרבי חיים אברהם ואומר לו: הרבי שלח אותי אליך, ורבי חיים אברהם היה מגיב: "אה, הרבי שלח?", אראז היה חובש את השטריימל, חוגר את האבנט ומעניק לו ברכה.

זה היה הסדר במהלך השנה. אבל כשהיה מגיע ל"ג בעומר, באותו יום אדמו"ר האמצעי היה ב'התגלות' ובשמחה גדולה. כידוע, המנהג בל"ג בעומר כדורות עברו היה לצאת לשדה. אדמו"ר האמצעי היה יוצא לשדה, ובזמן זה היה נותן לנוכחים 'לחיים', עורך התוועדות, ומהברכות שבירך באותה שעה היו רואים מופתים גלויים, במיוחד בנוגע ללידת ילדים.

הרבי זי"ע מביא בלוח 'היום יום' בתאריך זה, ל"ג בעומר, שאצל אדמו"ר האמצעי ל"ג בעומר היה מ"מים טובים המצוינים", כלומר הנודעים בייחודם.

אחד המאמרים המפורסמים של אדמו"ר הזקן הוא מאמר שנדפס על ידי אדמו"ר האמצעי ב'סידור עם דא"ח' - זהו ספר עם כרס (שלאחרונה הופיע במהדורה חדשה ומפוארת בשני כרכים) המכיל את נוסח התפילה שערך רבנו הזקן כאשר סביבו חונים מאמרי דא"ח - דברי אלוקים חיים - ששמע אדמו"ר האמצעי מאביו, ואותם כתב בסגנונו האמור - בהרחבה יתרה ועם ביאורים. בין היתר, ב'סידור מופיע 'שער ל"ג בעומר', ושם מובא המאמר המתחיל במילים "עד הגל הזה ועדה המצבה".

מבואר במאמר שפסוק זה רומז לל"ג בעומר, שהרי "אין לך מידה שלא רמוזה בתורה", ואפילו ל"ג בעומר, אף שזהו יום טוב שהתחדש בזמן הגלות, יש לו מקור בתורה. וכשם שהגמרא שואלת "אסתר מן התורה מניין?", "מרדכי מן התורה מניין?", כך נשאלת השאלה "ל"ג בעומר מן התורה מניין?". ומובא בכתבי האריז"ל שהפסוק "עד הגל הזה ועדה המצבה" שייך לל"ג בעומר, כי "גל" אותיות "ל"ג", ובמאמר מבוארים פרטי פסוק זה.

טרם נמשיך, הרבי העיר על פרט מעניין: הסתלקותו של אדמו"ר האמצעי הייתה בשבוע של פרשת ויצא, בה נמצא הפסוק "עד הגל הזה ועדה המצבה".

אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון. אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון.

אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון.

אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון.

אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון.

אדמו"ר האמצעי לא נהג לצאת לשדה בל"ג בעומר, אלא היה יושב בביתו ופועל על ידי דמיון.

אבל אתה עובר לפרקמטיא

אחד המאמרים המפורסמים של אדמו"ר הזקן הוא מאמר שנדפס על ידי אדמו"ר האמצעי ב'סידור עם דא"ח' - זהו ספר עם כרס (שלאחרונה הופיע במהדורה חדשה ומפוארת בשני כרכים) המכיל את נוסח התפילה שערך רבנו הזקן כאשר סביבו חונים מאמרי דא"ח - דברי אלוקים חיים - ששמע אדמו"ר האמצעי מאביו, ואותם כתב בסגנונו האמור - בהרחבה יתרה ועם ביאורים. בין היתר, ב'סידור מופיע 'שער ל"ג בעומר', ושם מובא המאמר המתחיל במילים "עד הגל הזה ועדה המצבה".

מבואר במאמר שפסוק זה רומז לל"ג בעומר, שהרי "אין לך מידה שלא רמוזה בתורה", ואפילו ל"ג בעומר, אף שזהו יום טוב שהתחדש בזמן הגלות, יש לו מקור בתורה. וכשם שהגמרא שואלת "אסתר מן התורה מניין?", "מרדכי מן התורה מניין?", כך נשאלת השאלה "ל"ג בעומר מן התורה מניין?". ומובא בכתבי האריז"ל שהפסוק "עד הגל הזה ועדה המצבה" שייך לל"ג בעומר, כי "גל" אותיות "ל"ג", ובמאמר מבוארים פרטי פסוק זה.

טרם נמשיך, הרבי העיר על פרט מעניין: הסתלקותו של אדמו"ר האמצעי הייתה בשבוע של פרשת ויצא, בה נמצא הפסוק "עד הגל הזה ועדה המצבה".

לא סיים בוצינא קדישא למיור חיים

הרבי זי"ע שאל פעם בהתוועדות, מפני מה דווקא אצל אדמו"ר האמצעי מצינו את ההנהגה הייחודית הזו, של"ג בעומר נחגג בצורה מיוחדת, ביציאה לשדה והענקת ברכות, באופן יוצא דופן? הרבי ביאר, שכאשר מעיינים מגלים קשר משמעותי בין אדמו"ר האמצעי לרשב"י. לכל לראש, שניהם גילו את פנימיות התורה בהרחבה גדולה מאוד. אדמו"ר האמצעי מתייחד בהרחבה והעמקה של דרושי החסידות שלו באופן שלא היה כמותו כלל אצל אביו, אדמו"ר הזקן, בדומה לרשב"י שגילה את פנימיות התורה בדורו שלא בערך לשאר התנאים, גם ביחס לאלו שעסקו בנסתר. באופן מפורט יותר, קושרים ביניהם מספר סיפורים. אחד

הזה ועדה המצבה". זוהי השגחה פרטית נוספת המורה על הקשר בין ימי ההסתלקות של אדמו"ר האמצעי ורשב"י.
תשאלו: מה טמון בפסוק זה שיש בו כדי לבטא את מהותו של יום ל"ג בעומר?

ובכן, התורה מספרת שיעקב אבינו ברח מחרן אל ארץ ישראל, ולבן רדף אחריו והשיג אותו, אלא שהקב"ה אמר ללבן לא לפגוע ביעקב. והפסוק הזה הוא חלק מהדין ודברים שהיה ביניהם כשנפגשו. שם נאמר, "ויקחו אבנים ויעשו גל", וגל האבנים סימל שהם כרתו ברית וסיכמו ביניהם: "עד הגל הזה ועדה המצבה, אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבור אליי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה".

וכתב רש"י: "לרעה אי אתה עובר, אבל אתה עובר לפרקמטיא". במאמר הנזכר ובדרושים המיוסדים עליו, כמו גם במאמרי הרבי ושיחותיו, מבואר שבכוונה תחילה לבן ויעקב לא הקימו חומה ומחיצה של ממש, אלא רק גל אבנים שסימל את הגבול ביניהם: המטרה לא הייתה לחסום כל גישה ומעבר בין אחד לרעהו, אלא רק לסמל שלא בכל מצב מותר לעבור אותו. וכדברי רש"י: "לרעה אי אתה עובר, אבל אתה עובר לפרקמטיא" - הגל נעשה מלכתחילה כדי לאפשר מעבר בין יעקב ללבן, אם הוא רק נעשה כדבעי ועבור מטרות שיש בהן תועלת.

בעבודת האדם לקונו, יעקב ולבן עומדים משני צידי הגל. יעקב הוא מרכבה לאלוקות, נשמתו שייכת לעולם האצילות, והוא עוסק כל ימיו בקיום רצון ה' בכל מאוודו. לעומתו, לבן מייצג את הקליפה והסטרא אחרא. אי לכך, בין הקדושה לקליפה צריך להיות גל ומחיצה. כדי שיהיה ברור מהי קדושה, מהי קליפה, מהו טוב, מהו רע, מהי גשמיות, מהי רוחניות - מוכרחים שתהיה הבדלה ברורה.

לכאורה, אלו שני עולמות ללא כל שייכות ביניהם; מצד אחד תכלית הישות ומצד שני תכלית הביטול - כמו שאדמו"ר הזקן מסביר בתניא פרק ו' שכל דבר שאינו בטל לגביו יתברך, הוא סטרא אחרא וקליפה. אך מאידך גיסא, מהי תכלית הבריאה? מדוע הקב"ה ברא את הקליפה, הסטרא אחרא והישות? - התשובה היא: כדי שהיהודי בעבודתו ישתמש בהם לפרקמטיא.

"פרקמטיא", מסחר, הוא עניינה של 'עבודת הבירורים' המדוברת רבות בתורת החסידות על יסוד ספרי הקבלה. התכלית היא לייחד ולחבר את האלוקות עם העולם ואת העולם - על ניצוצי הקדושה הטמונים בו ומתבררים ממנו - עם האלוקות. תפקידו של עם ישראל הוא לגלות ש"אין עוד מלבדו" בכל פרט בבריאה, עד שבסופו של דבר הגל והמחיצה יתבטלו, ויהיה ה' אחד ושמו אחד" - דבר שיבוא לידי מימוש במלואו לעתיד לבוא.

נמצא כי מחד, כל זמן שעודנו נמצאים בגלות בעולם הזה, צריכה להיות מחיצה בין הקדושה לקליפה, בין רוחניות לגשמיות. על יהודי לדעת בבירור מה מותר, מה אסור, מהו העולם הרוחני של תורה ותפילה אליו הוא שייך, ומהו העולם החומרי העומד מחוצה לו. מצד שני, הכוונה העליונה עבורה הקב"ה ברא את העולם היא לא שהיהודי יתנתק מהמציאות החומרית, אלא יעשה ממנה דירה לו יתברך על ידי קיום מצוות מעשיות דווקא ושימוש וניצול ענייני העולם לשם שמים.

לרפא את המחיצה

בעומק יותר: כל הדברים בעולם נלקחים מהתורה. הקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ושורש שני צדדי הגל נמצא כבר בתורה עצמה. כמובן, התורה עצמה אחת היא, אך יש בה שני תחומים, כדברי הזוהר הקדוש בפרשת בהעלותך - "נשמתא דאורייתא" ו"גופא דאורייתא". כלומר, כשם שהאדם מורכב מגוף ונפש, כך התורה מתחלקת לשני עניינים: החלק בתורה המתלבש בעניינים של הלכה למעשה במציאות העולם, והחלק של סודות פנימיות התורה, תורתו של רשב"י.

וזוהו החידוש של ל"ג בעומר:

כאמור, התורה היא תורה אחת שניתנה כולה בסיני, על כל חלקיה. אך עד הגילוי של רשב"י היו חלקי התורה השונים כמו שני דברים נפרדים. היו דברים שמעיקרם נתגלו לכל, והיו דברים עליהם נאמר בגמרא "דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך". אשר לכך, עד זמנו של רשב"י היה עיקר העסק בנגלה דתורה, ואילו חלק הנסתר שבתורה, כשמו כן הוא - היה נסתר, ורק יחידי סגולה בכל דור היו עוסקים בעניינים הנסתרים של התורה.

אולם כאשר בא רשב"י הוא חולל לראשונה את החיבור בין שני רבדיה של תורה, בכך שגילה ופרסם לתלמידיו - ודרכם לכל ישראל - את סוד תעלומותיה של תורה. וזאת כי אצל תורת רשב"י עצמו מוצאים אנו שהיה חיבור הנגלה עם הפנימיות, כדברי אדמו"ר הזקן (לקוטי תורה ויקרא כח, א, וראה הערות וצינונים מרבנו זי"ע שם) שאין לך פרק אחד בש"ס שרשב"י לא נזכר בו - בה בשעה שרשב"י הוא "מרא דרזין דאורייתא" וגילה את ספר הזוהר ומסות פנימיות התורה.

תורת החסידות קוראת על כך את הכתוב בשירת האזינו: "מחצתי ואני ארפא". כיוון שהקב"ה הוא שעשה את ה"מחיצה", ביכולתו גם "לרפא" אותה. רשב"י הסיר את המחיצה וגילה את הכוונה הפנימית של הגל, כך שמלכתחילה החלוקה בין נגלה דתורה לפנימיות התורה לא נועדה להיות דבר קבוע לעולם ועד; מאז ומתמיד המטרה הייתה שבסופו של דבר נוכל לייחד את שני חלקי התורה עד שהכל יראו בגלוי שהם דבר אחד, דבר שיתבטא בכך שגם בלימוד הנגלה נחוש שזו חכמה אלוקית שאינה בערך לשכל האנושי, וכמאמר "כל התורה שמותיו של הקב"ה", ומצד שני שפנימיות התורה תתאחד ותתיישב עם ההבנה של האדם כמו נגלה דתורה.

כאמור, עניין זה שחידש רשב"י בתורתו במשך כל ימיו חייו התגלה בעולם ביתר שאת ביום הסתלקותו - ל"ג בעומר, עליו נאמר ברמז "עד הגל הזה ויעדה המצבה", אז גילה סודות שלא נשמעו עד אותה שעה, ובכך חשף את הפנימיות של הגל - זהו דווקא גל ולא חומה, ולכן מותר ואף נדרש לעברו לתועלת עבור כלל ישראל.

ועל דרך זה ביחס לעולם עצמו: רשב"י גילה את התכלית הפנימית במחיצה שבין העולם לאלוקות, שזהו רק גל ולא חומה בלתי עבירה, כי הכוונה הפנימית היא שבסופו של דבר תאיר "אמת ה' לעולם", דבר שיושלם בביאת המשיח אז העולם עצמו יחוש ויקרין ש"אין עוד מלבדו".

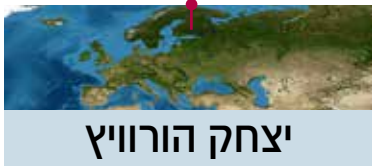

הסרת המגבלות בתורה ובטבע העולם

אם לחזור לאדמו"ר האמצעי, שכאמור אנו מוצאים בו פרטים שהיה בהם בדוגמת רשב"י, הרי שבמסורת חב"ד הוא מכונה "רחובות הנהר" על שם שתורתו - כמו שניכר לכל מעיין בספריו - מתאפיינת בנביעה עצומה של חסידות. גם בכתבו את דרושי אביו אדמו"ר הזקן שבספריו שלו - כמו 'תורה אור' ו'לקוטי תורה' - מופיעים הם על פני עמודים בודדים, הם משתרעים בספרי אדמו"ר האמצעי, כמו 'תורת חיים' ו'דומיו', על פני עשרות עמודים. דהיינו, גם דברים מכבשונה של תורת החסידות שלא נתגלו עד לזמנו - באו והתפרסמו על ידו לכל דורשי ה' ובהסברה המתיישבת על המוח והלב.

עכשיו אנו כבר מבינים מדוע יום ל"ג בעומר הוא יום של ברכה וישועה למעלה מהטבע. מאחר שביום זה נרפאה המחיצה שבתורה, הרי שגם בחיי העולם הזה - היונק ומקבל את חיותו מהתורה - זהו יום סגולה להסרת המניעות וההגבלות שבטבע הבריאה.

מטעם זה גם היו הולכים לשדה דווקא. השדה מסמל את העולם שמחוץ ל"עיר אלקינו", והרי גם עשוי הוא "איש שדה", ודווקא שם הייתה הברכה על כל העניינים וכל ההשפעות, כי זו מהותם של יומא הדילולא ל"ג בעומר ותורתו של רשב"י - לגלות את הפנימיות של כל ההצלמות וההסתרות על הבורא יתברך שמו, שכל הכוונה בהם היא שנגלה דרכם ובאמצעותם את האלוקות, ובכך נביא לקיום הייעוד "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", במהרה בימינו אמן.

יהדות בלב ונציה הקטנה

הרב יוסף בייטש • לונדון, אנגליה

הדרך אל הלב היהודי

הרב בייטש, יליד ארץ הקודש, גדל והתחנך בהיכלי התורה בכפר חב"ד, ולאחר נישואיו נקרא אל הדגל לייסד את בית חב"ד בקמדן טאון. "מוצאה של רעייתי הוא מלונדון", מסביר הרב בייטש, "ולכן שקלנו לפתח אפיק חדש לפעילות היהודית בעיר, נוסף על פעילות שאר סניפי חב"ד הפועלים בה מזה עשרות שנים. בדקנו את כל השכונות, ואיתרנו את העובדה שכאן, למרות הנוכחות היהודית הגדולה - תושבים ותיירים כאחד - אין כל פעילות יהודית מאורגנת. למען האמת, זו תופעה די טיפוסית בערים קוסמופוליטיות בהן האוכלוסייה מגיעה מכל העולם - מישראל, אוסטרליה, קנדה, רוסיה, מזרח אירופה ומדינות רבות אחרות - שחסרה בהן לעתים יד רבנית מכוונת, אף שלהערכת חיים באזורנו אלפי יהודים.

"פנינו אפוא לשליח הוותיק בלונדון, הרה"ח הרב שמואל לו, וקיבלנו את אישורו ועידודו להקים בית חב"ד בשכונה. בהתאם למסגרת הפעילות החב"דית באנגליה, כמו ברוב מדינות העולם שעל מפת השליחות, הקמה של בית חב"ד מחייבת אישור ותיאום עם המרכז בלונדון, אך כל בית חב"ד נדרש למצוא בעצמו מקורות מימון לפעילותו. העתיד היה לוטה בערפל, אך היינו סמוכים ובטוחים שבעזרת ה' ובכוח השליחות נצליח להתגבר על הקשיים".

תחילת הדרך הייתה רצופה אתגרים. השכונה הייתה מדבר שממה רוחני, והרב בייטש נדד מבית לבית, כשהוא מלקט נשמות אחת לאחת. "בית חב"ד היה בתחילת דרכו בבית שלנו, פשוטו כמשמעו", אומר הרב בייטש. "כדי להגיע לאנשים פשוט נקשתי על דלתות, דיברתי עם אנשים באופן אישי והזמנתי אותם אלינו הביתה. היו גם מקרים מופלאים של מפגשים בלתי צפויים בעליל, ואכן אט אט הגיעו עוד ועוד אנשים. בהתחלה ערכנו סעודות שבת בלבד, אחר כך הזמנתי את המשתתפים גם לתפילות, וכיום מעגלי ההשפעה של בית חב"ד בקמדן מגיעים לדעתי למאות משפחות ואלפי אנשים - איש איש בדרכו. יש כאלה שפוקדים את בית חב"ד לתפילות בכל שבת, יש כאלה שמגיעים רק לסעודות, ויש

לונדון היא אחת הערים המפורסמות ביותר בעולם, ובין חומותיה חיה אחת הקהילות היהודיות הגדולות והוותיקות ביותר ביבשת אירופה. צפונית למרכז העיר שוכנת קמדן טאון - אחת לשכונות הסגורות בלונדון, המהווה צומת דרכים מרכזי המקשר בין לב העיר לפרבריה הצפוניים, ומשלבת בתוכה עולמות של אמנות ותרבות מקומית, היסטוריה ומודרנה. חלק מהשכונה מכונה בחיבה 'נציה הקטנה', על שם היותו שוכן על גדות תעלת ריג'נטס - תעלה ציורית ומרהיבה העוברת בלב השכונה. לאורכה נפרש נוף שקט ופסטורלי: מים תכולים, גשרים קטנים וסירות צרות צבועות בצבעים חיים. חלק מהסירות משמשות כבתים צפים, והחיים על גדות התעלה יוצרים קהילה ייחודית ושקטה בתוככי אחת הערים הגדולות והסואנות בעולם.

בחלק אחר של השכונה שוכן הקמנדן מרקט - אחד האתרים המתייירים בלונדון. הוא נולד כשוק קטן ומקומי לאומנים ובעלי מלאכה, אך במהרה הפך לקומפלקס המאכלס מספר שווקים בהם נמכרים מוצרי ביגוד, ספרים, תכשיטים ויצירות אמנות לצד מגוון עשיר של דוכני מזון, ומיליוני מבקרים חוצים את שעריו מדי שנה.

בשכונה הייחודית הזו פועל מזה מספר שנים בית חב"ד, בהובלת הרב יוסף בייטש ומשפחתו. הם שייסדו את הקהילה היהודית בקמדן טאון וקיבלו על עצמם את האתגר לטפח ולפתח במקום נוכחות יהודית תוססת, ובאופן די מפתיע - הקהילה היהודית במקום הולכת וצומחת.

"יש כאן אוכלוסייה יהודית מגוונת מאוד", אומר הרב בייטש, "זו שכונה המושכת אליה אנשים מכל רחבי העולם, לא רק מאנגליה. זהו אתגר לא פשוט לחבר בין סוגי היהודים השונים החיים כאן, ולהביא את אור היהדות לאנשים שחלקם אינם מכירים אותה כלל. אנחנו משמשים כמו שגרירות לתורה וליהדות, בדרך שלימדנו הרבי זי"ע, שבה כל יהודי מתקבל בברכה. כל שגריר זקוק לשגרירות - ובית חב"ד הוא מבנה השגרירות שלנו. מטרתו של בית חב"ד היא לחבר בין תושבים ותיירים יהודיים ליהדותם, כמו גם בינם לבין עצמם. בכך אנו הופכים את אחד האזורים הצבעוניים ביותר בלונדון למרחב יהודי שבו אנשים יכולים להתכנס יחד באמצעות הקשר לתורה ומצוות".

"אנו רואים סייעתא דשמיא גדולה", מעיד הרב בייטש וקולו נרגש, "כאשר בתוך מספר שנים הגיע בית חב"ד למעגל השפעה של אלפי יהודים. משפחות רבות משתתפות באופן קבוע בתפילות ובסעודות שבת, באירועי המועדים, בשיעורי התורה הקבועים ובפעילויות לנוער ולילדים".

דבר מעניין הוא שלפני מלחמת העולם השנייה הייתה קמדן טאון שכונת פועלים קשי יום, שבה חיו גם יהודים מהגרים שהגיעו ממזרח אירופה. המקום התפרסם בזכות ארגון יהודי בשם 'היידישרים', בראשות אלפי סולומון - יליד קמדן טאון שהפך לדמות אייקונית מקומית. עם השנים השתנה אופי השכונה משכונת עוני לשכונת יוקרה, ויהודים היו מהראשונים שתרמו לשינוי זה והביאו אליה משפחות מכל רחבי העולם. אך חרף הנוכחות היהודית ההיסטורית, במשך זמן רב לא היה בשכונה אפילו בית כנסת אחד - עד שהגיעה משפחת בייטש.

ימיו זכה לחסות תחת כנפי השכינה. ילדיו סיפרו לנו שהוא התרגש עמוקות מכך שיש סוף סוף קהילה יהודית בשכונה, וגם הם עצמם סייעו לנו לאחר מכן רבות.

מאז הלכה וצמחה הקהילה הצעירה, כשהרב מקפיד על מתן יחס אישי לכל אחד מחבריה. עם הזמן גדלה הפעילות, בית חב"ד זכה למבנה משלו, ולאחרונה אף הוכנס ספר תורה לבית הכנסת - בתרומת אחד מחברי הקהילה.

לשאלת האנטישמיות שבשנים האחרונות פוגעת ביהודי לונדון, מציין הרב בייטש שבשכונתו היא פחות מורגשת. "האנטישמיות באה בעיקרה ממהגרים מוסלמים", אומר הרב, "אצלנו זה פחות קיים, אם כי מובן שיש להיזהר".

אחד הפרויקטים המיוחדים שיוזם בית חב"ד היה פתיחת מסעדה כשרה למהדרין בתוך קמפן מרקט עצמו. "בשוק מבקרים המוני יהודים, גם מ'ישראל", מסביר הרב בייטש, "והבנו שחשוב שתהיה שם מסעדה יהודית". אך הדרך לא הייתה פשוטה. הנהלת השוק ערכה חישוב ומצאה שמסעדה כשרה - הסגורה בשבתות, חגים וצומות - תהיה סגורה כ־80 ימים בשנה, ותהיה עבורם מקור הפסד. "אמרתי להם: תנו לי את המקום הכי פחות מתוייר בשוק, זה שאנשים כמעט לא מגיעים אליו; מבחינת אבטחה זה אפילו עדיף לנו...". ואכן, ההנהלה מצאה מקום שבו פעלה מסעדה שעמדה על סף פשיטת רגל - ושם פתח בית חב"ד את מסעדת 'מזל'. הפרסום על המסעדה הכשרה בקמפן מרקט עשה את שלו, ומקומיים ותיירים יהודים החלו להגיע בהמוניהם. ההצלחה הייתה כה גדולה עד שנפתח סניף נוסף בשכונת גולדרס גרין, תחת השם 'ברכה'. "עכשיו יש לנו מסעדה של מזל וברכה", אומר הרב בייטש בחיוך.

חמין פרווה? גם זו לטובה

עתה נפנה כדרכנו לסיפור של אור שהרב בייטש מכנה בתואר 'השבת הצמחוננית' - סיפור שהפך לאחד מסמלי ההשגחה הפרטית המלווה את בית חב"ד בקמפן. היו אלה ימי הבראשית, כשבית חב"ד שכן בבית משפחת בייטש ולא רבים ידעו על קיומו.

בערב שבת אחד, בשל ריחוקה ממרכזי הקניות היהודיים בעיר, לא הצליחה משפחת בייטש לרכוש בשר לסעודת השבת. "השבת כבר נכנסה", נזכר הרב, "וערכנו סעודת שבת על טהרת הפרווה והדגים. בבוקר, לאחר התפילה, בעודנו מתכוננים לסעודת היום, נקשו על דלתנו שני אנשים - אחד צעיר ואחד בגיל העמידה. לדבריהם, הם שמעו על בית חב"ד שנפתח בשכונה ורצו לבקר. כמובן, שמחנו לבואם, ואירחנו אותם על שולחננו.

"במהלך הסעודה, בין הדגים לחמין, פנה אלי האיש המבוגר בשאלה בלתי צפויה: מהי הדעה של תנועת חב"ד על צמחונות?... התברר שהוא עצמו היה צמחוני. נעניתי ואמרתי לו: לכבודך יצא הדבר כך - הצולנט שלנו היום הוא על טהרת הרכיבים הצמחיים, ללא שום בשר! האיש התרגש עמוקות, הוא ראה בכך מחווה חשובה, ולאחר שסעד את ליבו העיד שמעולם לא אכל צולנט צמחוני כה ערב לחך...".

"נפרדנו מהאורחים לשלום כשאנו חוקקים בזכרוננו את שמותיהם", מספר הרב בייטש, "ורק לאחר השבת התברר לנו שהיהודי המבוגר הנו לא אחר מאשר אחד הפעילים הציבוריים המרכזיים בשכונה - איש בעל קשרים ענפים ומעורבות עמוקה בפוליטיקה המקומית, ובעקבות ביקורו הוא החל לעזור לנו במסירות רבה בכל עניין". כך כשנזקק הרב בייטש למקום גדול עבור תפילות הימים הנוראים, היהודי מיועדנו פנה לראש הנהלת השוק - שהתגלה אף הוא כיהודי - והשיג עבורו שימוש חנין אין כסף באולם גדול בלב קמפן מרקט, כשמנהל השוק עצמו ובני משפחתו החלו להשתתף בתפילות, ואם לא די בכך - גם לאחר חגי תשרי המשיך האולם לשמש את הקהילה המתפתחת במשך תקופה ארוכה, עד שנבנה בית הכנסת הקבוע.

"למדתי מזה לקח עמוק", חותם הרב בייטש וחיוכו הנצחי מאיר את פניו, "עד כמה עלינו לראות את יד ההשגחה המולכיה אותנו. גם כאשר משהו נראה כתקלה - אין זה כך. אין זו אלא סייעתא דשמיא המלווה אותנו בכל פרט ופרט." ■

כאלה המשתתפים רק באירועים מעת לעת.

"מה שלמדתי", ממשיך הרב בייטש, "הוא שבסופו של דבר, כדי שאנשים יבואו אליך, עליך לגרום לכך שהמטרות שלך והמטרות שלהם ייפגשו. המטרות שלנו כשלוחי חב"ד הן רוחניות - לקרב יהודים לתורה, להכיר להם את היהדות, לזרז את ביאת המשיח. אבל הרצון הטבעי של אנשים מהשורה מורכב משלושה דברים: פרנסה, משפחה וחברה. אז מה עושים? אם חשובה להם המשפחה - נביא להם שיעורים על חינוך וחי משפחה שייסיעו להם לבנות יחסים טובים יותר עם הקרובים אליהם. למשל, יש אצלנו תושבים רבים שהם נציגי חברות הייטק וסחר - עבורם אנחנו עורכים אירועים חברתיים שבהם אנשים נפגשים עם עמיתים יהודיים מתחום עיסוקם, ובכך מסייעים גם לקידום הקריירה שלהם. אנחנו מספקים להם חברה ומעניקים להם זהות - ומתוך כך הם כבר לומדים על היהדות, על השורשים שלהם ועל הצד הרוחני של החיים."

בחזרה לצור מחצבת

"כשבאנו לכאן לא היה דבר", נזכר הרב בייטש בימי הבראשית, "מלבד רשימה שמית דלה של יהודים מקומיים. הייתי עובר בשכונה ומחפש מזוזות על הפתחים - שם ידעתי שיש יהודי, הייתי נוקש על הדלת ומזמין את עצמי לבקר".

אחד הסיפורים המרגשים הצפים בזכרוננו לבקשתנו, קשור לאחת מאותן דלתות עליהן נקש. "עברתי בין הבתים", מספר הרב בייטש, "וראיתי בית מפואר עם מזווה על פתחו. נקשתי על הדלת, וכעבור כמה רגעים עמד מולי יהודי מבוגר, כבן שבעים, אמיד למראה. הוא שאל לזהות, אמרתי לו שאני רב שהגיע להתגורר בשכונה, והזמנתי אותו לבקר בבית חב"ד שאנו פותחים. התברר שלמרות המזווה שעל פתחו, הוא היה רחוק מהיהדות ומעולם לא הניח תפילין בחייו. הוא התרגש מאוד כשהצעתי לו לקיים את המצווה החשובה, וזו הייתה הנחת התפילין הראשונה בחייו. אחר כך הוא הגיע להתפלל אצלנו, ואפילו הציע שנקיים את ליל הסדר בביתו המרווח...".

"אחרי זמן מה", ממשיך הרב, "באתי שוב להזמינו לאירוע. להפתעתי הוא לא פתח את הדלת - אלא בן משפחה, שסיפר לי שהאיש הלך לעולמו. חשבתי לעצמי: איזו זכות הייתה לו ליהודי יקר זה שנפטר מתוך דרך תשובה. כל ימיו היה בימאי סרטים וניהל חיים רחוקים מיהדות, ובאחרית

קרבנות בבית המקדש - המשכת שם הוי' בשם אלוקים

הכהנים ששמשו בבית חונוי.. הרי אלו כבעלי מומין (ק"ט, א')

ולהבין הענין הנה כתיב גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו ואמר רז"ל אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו, כי יש שני שמות - הוי' ואלוקים, הוי' הוא מקור ההתהוות מאין ליש להוות כל העולמות והנבראים, אך מבחינת שם הוי' כמו שהוא לא היו העולמות יכולים לקבל, כי אני ה' לא שנית וכולא קמיה כלא חשיב, והיו העולמות והנבראים בטלים.

אבל עיקר המכוון היה שיתהווה העולם ליש ודבר, ושהיש יהיה בטל לאלקות, והוא על ידי שם אלוקים. כי אלוקים הוא מדת הצמצום שמצמצם את האור דשם הוי' שיהיו העולמות יכולים לקבלו, וזהו כי שמש ומגן הוי' אלקים, כי השמש כמו שהוא אין יכולים לקבלו, ועל כן יש מגן ונרתק להשמש, וכמו כן בשם הוי' ואלוקים ששם אלוקים הוא מגן ונרתק לשם הוי'.

וזהו גדול הוי' בעיר אלקינו. עיר אלקינו הוא בחינת אותיות, כי עיר הוא קיבוץ מבתים הרבה מאבנים הרבה, ואבנים נקראים בספר יצירה בשם אותיות "שני אבנים בונות כו'", כי כמו שהאבנים הם דומם כך האותיות הם בחינת דומם. וכמו על דרך משל גילוי השכל באדם הוא על ידי האותיות, כך למעלה הגילוי דשם הוי' הוא על ידי האותיות דספירת המלכות שנקראת עיר אלקינו, וזהו גדול הוי' כו' אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו.

והנה זהו בכלל. ובפרט נקרא בית המקדש עיר אלקינו, כי בבית המקדש היתה הקרבת הקרבנות, ועל ידי הקרבן ממשיכים בחינת שם הוי', קרבן להוי', אשה להוי', ריח ניחוח להוי', והגילוי דשם הוי' הוא דוקא על ידי שם אלוקים שהוא בית המקדש כמו שכתוב אכן יש הוי' במקום הזה דוקא.

בית חוני - המשכת אותיות הקדושה למקום הקליפות

אבל בית חוני שבנה אותו בארץ מצרים הוא עיר דלעומת זה, הנקרא עיר ומגדל דקליפה. וזה היה החטא שלהם, שהמשיכו השפע ממקום הקדושה שבנו אותו לשם שמים במקום הקליפה. וכמו שיש אותיות דקדושה עיר אלקינו כנ"ל, כך יש אותיות דלעומת זה שנפלו בשבירת הכלים, והם המשיכו ההשפעה דקדושה לאותיות דלעומת זה, והמשיכו על ידי זה תוספת חיות ליניקת החיצונים.

והנה איתא בספרים מום גימטריא אלקים. ולכן נקראים בעלי מומין, כי הפגם שלהם היה בשם אלוקים, כי המשכה משם הוי' צריכה להיות דוקא על ידי שם אלוקים, כי הוי' הוא אלוקים כולא חד. והם המשיכו תוספת חיות ליניקת החיצונים ופגמו בשם אלוקים.

(ע"פ אור התורה חוקת ע' תתיב-תתיג)

הקרבנות מוגיעים עד פנימיות הכתר

בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהן לא א-ל ולא אלוקים אלא ה', שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק (ק"ט, א')

והענין בזה, דהנה, שמות אלו, א-ל אלקים הוי', הם שלשה שמות הראשונים מהשבעה שמות שאינם נמחקים, שבהם היתה בריאת העולם, כמו שכתוב א-ל אלקים הוי' דיבר ויקרא ארץ, והיינו, שבשלשה שמות אלו ברא הקב"ה את העולם, ובהם נכלל כל סדר ההשתלשלות.

כי הנה שורש ההתהוות כשעלה ברצונו זהו חסד, כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, וזהו ענין שם א-ל כמו שכתוב חסד א-ל כל היום,

וזהו מה שמתחילה היה אור אין סוף ב"ה מאיר בגילוי קודם הצמצום. ואחר כך נכלל האור במאור (כמו שכתוב באוצרות חיים בתחילה וכמבואר בתורה אור פרשת וירא ד"ה פתח אליהו), וזהו הצמצום הראשון, ועל זה אמרו בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, וזהו ענין שם אלוקים.

ואחר כך שיתף עמו מדת הרחמים שזהו שם הוי', והוא ענין הקו וחוט שהאיר אחר הצמצום.

ואם כן הג' שמות אלו א-ל אלקים הוי' בהן היה בריאת העולם. וזהו החידוש בכך שבפרשת קרבנות לא נאמר לא א-ל ולא אלקים, אלא הוי' בלבד.

והענין בזה, שבשם הוי' יש ב' ענינים. הא', כפי שבא ביחד עם שאר השמות, כמו בפסוק א-ל אלקים הוי' (ועד ששם הוי' אינו הראשון, אלא השלישי), והב', כפי ששם הוי' הוא בפני עצמו, שהוא שם העצם, שם המיוחד ושם המפורש.

ומצד גודל מעלת הקרבנות, שקרבן הוא מלשון קירוב כו' (כמבואר בארוכה בבחי' ובספר הבהיר), ועד שרוא דקורבנא עולה עד רוא דאין סוף, והרי א"ס הוא למעלה גם מקצה העליון שבסדר השתלשלות, שנקרא בשם קו, לפי שיש בו קצה תחתון וקצה העליון, ואילו א"ס הוא למעלה מהגבלה של קצוות. לכן בפרשת קרבנות לא נאמר אלא הוי', שאין זה שם הוי' כפי שהוא בסדר ז' השמות, דקאי על מדת התפארת כפי שהיא במקומה, אלא כפי שתפארת היא בפנימיותה, שזהו מה שקו האמצעי עולה בכתר ובפנימיות הכתר.

(על פי אור התורה פרשת קרח ע' תשכא. ד"ה איתא בסוף מנחות הש"ל)

שם העצם בקרבנות דווקא

לבעל הדין. לאומרים רשויות הרצה הן והדצר מוכיח שזה ששמו כך ליום להקריב לו מנחה [וזה] ששמו כך ליום להקריב לו פרים וזה ליליס לכן נאמר כזולס ריח ניחוח לה' (רש"י ק"ט, א')

לכאורה, הרי מצינו כמה וכמה מצוות שנאמר בהן גם שם אלוקים וגם שם א-ל, ומדוע לא חשש הכתוב ל"פתחון פה"? ובכלל: איך זה נקרא האומר "רשויות הרבה הן" בשם "בעל דין", כאילו שיש לו גדר המחייב לבוא עמו בדין ודברים - והרי הוא כופר באחדות הוי'!

אלא:

בקרבנות יש כמה סוגים, ישנם הבאים לכפרה כמו חטאת, אשם כו', שהם באים לרצות את מדת הדין של מעלה, ובהם היה מתאים שם אלוקים; וישנם קרבנות הבאים בתור הודאה על החסד הנעשה עם האדם, כקרבן תודה, וכמו כן קרבנות שמביאים בקשר לענין של שמחה, כמו שלמי שמחה וכו', שבהם מתאים השם א-ל המורה על החסד, כמו שכתוב "חסד א-ל כל היום" (כמבואר בזהר ח"א צד, א).

אלא שאליבא דאמת זהו רק מחשבה של "בעל הדין", הסובר שבדאי יש רק בורא אחד ואין שני לו ח"ו, וחלילה מלומר "שתי רשויות" כפשוטו. אלא שבבורא האחד יש התחלקות רשויות - החסד שבו הוא ענין בפני עצמו, והדין בפני עצמו (כמו האדם, להבדיל, הכלול מכמה מדות מחולקות).

וזהו דיוק הלשון "לבעל הדין לחלוק" - מצד הצמצום הנובע ממדת הדין והגבורה, יש מקום לקא סלקא דעתך שהקב"ה צמצם אחדותו ית' למדות מחולקות - "לחלוק".

ולכן נקט הכתוב רק שם הוי', כדי לשלול מחשבה זו שיש התחלקות רשויות ח"ו למעלה, אלא רק הוי' אחד, כי שם הוי' מורה שה' יתברך הוא למעלה מכל ענין של שינוי והתחלקות.

ודוקא בקרבנות משמיענו הכתוב ענין זה, מפני שטעות זו ("לחלוק") עלולה יותר לבא בענין הקורבנות:

"אחד" המרבה ו"אחד" המומעט

אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים (ק"ט, א')

דיוק הלשון "אחד" הוא - שהן אצל ה"מרבה" ישנו הענין ד"אחד", והן אצל ה"ממעיט" ישנו הענין ד"אחד", וכאשר ההתחלה היא ב"אחד", הנה למרות שאצל פלוני בא ה"אחד" לידי ביטוי באופן של "המרבה", ואילו אצל פלוני באופן של "הממעיט", בודאי ש"לא ידח ממנו נדח", וברור הדבר ש"יכוין לבו לשמים", ו"רחמנא לבא בעי".

(על פי תורת מנחם חנ"ח ע' 53)

ענין הקרבנות הוא לפעול שינוי ותוספת רצון כביכול למעלה, וזהו ענין ה"ריח ניחוח" ובפרט בקרבנות הבאים לכפרה על חטא, כדי לפעול "ונרצה לו לכפר עליו", שמכאן ואילך יהיה מרוצה לפניו יתברך. וכדמצינו גבי נח, שבתחילה אמר ה' כי יצר לב האדם רע מנעוריו וכו', ולכן הביא את המבול למחות את האדם אשר על פני האדמה, אבל אחרי שהקריב נח קרבנות, היה שינוי כביכול למעלה "וירח ה' את ריח הניחח ויאמר גו' לא אוסיף לקלל עוד גו' כי יצר לב האדם גו'", היינו

שאותה סיבה שגמרה להביא את המבול, כעת היתה סיבה לשבועה שלא יהיה עוד מבול. ושינוי הרצון מדין לחסד לכאורה סיבתו ה"התחלקות" דמדת החסד ומדת הגבורה - א-ל ואלקים. לכן דוקא לענין קרבנות הורה הכתוב שכל הקרבת הקרבן הוא לשם העצם שלמעלה מעניני התחלקות ושינויים. (על פי לקוטי שיחות ח"י"ב ע' 11 ואילך)

מוסכת חולין

ברמז, מכל מקום, על ידי אמירת תורה שלו נעשה ירידת גשמים.

בין משה רבינו לשלמה המלך

והענין יובן בהקדים המובא בזהר (חיי שרה קמח, א) "תרין אינון הוו דאמרו קומה ה', משה ודוד, משה אמר קומה ה' ויפוצו אויבך, ודוד אמר קומה ה' למנוחתך", ומבואר בדרושי חסידות דזה שהמשכן והארון היו מהלכים במדבר בכדי לבטל את הקליפות שהיו במדבר (נחשים שרפים ועקרבאים) ולברר ולהעלות את הנצוצות דקדושה שנפלו לשם, הוא בירור בדרך מלחמה. כמו מלך שיוצא ממקומו והולך למדינת האויב להלחם בו ולכובשו. ולכן אמר משה [בנוגע לנטיעת הארון במדבר - ויהי בנוסע הארון] קומה ה' ויפוצו אויבך, דישנם אויבים שצריך ללחום בהם. ואילו הבירור על ידי הגילוי שהאיר בבית המקדש היה בדרך מנוחה, דשלמה היה במקומו והנצוצות נמשכו אליו מעצמם (כמסופר על מלכת שבא ששמעה "את שמע שלמה לשם ה' גו' ותבא ירושלמה גו'"), ולכן אמר דוד [בנוגע לבית המקדש] "קומה ה' למנוחתך".

והנה זה שבקומה ה' שאמר משה נאמר ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך, הוא, לפי שגם לאחר הבירור על ידי נטיעת הארון במדבר, נשאר עדיין מנגדים, אויבך ומשנאיך, אלא שהיו באופן דיפוצו וינוסו. והיינו משום שבבירור שבדרך מלמעלה למטה, שהעליון (המברר) אינו מתלבש בהתחתון והבירור בהתחתון הוא על ידי גילוי אור דהעליון, זה שהתחתון אינו מתנגד הוא לא מצד המציאות (רצון, שכל וכו') שלו, אלא אדרבה, מפני שעל ידי שמאיר בו גילוי אור שאינו בערך אליו הרי הוא מתבטל ממצאו. והנה כשהבירור הוא באופן שהעליון (המברר) בא למקומו של התחתון (המתברר), הרי זה מוכיח שהתחתון תופס מקום לגביו, ולכן אין שייך שעל ידי הגילוי שלו יתבטל התחתון בתכלית (ולכן, גם לאחר הבירור נשאר עדיין מציאות מנגדת).

מה שאין כן בבירור שבדרך מנוחה, דזה שהעליון (המברר) הוא במקומו ואינו יורד למקומו של התחתון הוא לפי שהתחתון אינו תופס מקום לגביו - על ידי גילוי אור זה, הביטול להתחתון הוא ביטול בתכלית.

ובעומק יותר - בבית המקדש האיר גילוי העצמות, דאמיתת המצאו ית' היא המציאות דכל הנמצאים, ולכן זה גילה בכל הנמצאים את הביטול שלהם לאלקות, באופן של ביטול בתכלית.

ועל דרך זה הוא ההבדל בין רבי פינחס בן יאיר ושאר תנאים ואמוראים, לבין רשב"י. כי ענין הציווי שייך דוקא כשזה שמצוים לו הוא מציאות נבדל מהמצוה, דמזה מובן, דהפעולות בגילוי שנעשו על ידי ציווי הצדיקים, דהגם שרצון הצדיקים הוא רצון הקב"ה, ומכל מקום היו צריכים לצוות שיהיה כרצונם, הוא מפני שהעולם (בהרגשתו) הוא מציאות לעצמו (על דרך פעולת הבירור על ידי משה רבינו). מה שאין כן רשב"י אמר דרוש בפנימיות התורה, ועל ידי זה נמשך גילוי העצמות, דאמיתת המצאו ית' היא המציאות דכל הנמצאים, ולכן על ידי אמירת הדרוש ירדו הגשמים מעצמם, בלי ציווי.

(על פי ד"ה פדה בשלום תשכ"ו)

מופתי התנאים - על ידי עסק התורה לשמה

רבי פנחס בן יאיר הוה קאויל לפדיון שבויין, פגע ביה בנינאי נהרא, אמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך .. אמר ליה אם אי אתה חלוק נזורני עליך שלא יעברו בך מים לעולם .. אמר רב יוסף כמה נפיש גברא (א)

ענין התנאים ואמוראים שאנו רואים את המופתים העצומים שהיו יכולים לעשות הוא על ידי עסק התורה לשמה, שעל ידי זה ממשיכים תוספת אור בעולמות, וזה היה כל עסק התנאים והאמוראים.

דהנה רב יהודה היה מצלי מתלתין יום לתלתין יום, כי ענין התורה והתפלה היינו שהתפלה היא כמו על דרך משל הקדמה והכנה לעסק התורה, שהתפלה היא להתבונן בגדולת א"ס ב"ה איך שלגדולתו אין חקר, ואיך שכל השתלשלות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מקור התהוותם וחיותם הוא רק מהארה אחת לבד שהיא רק כמו טפה נגד הים ויותר מזה אין ערוך כו', ולכן כל הקרוב יותר קמיה יתברך הוא יותר בבחינת ביטול, מפני דקמיה דייקא כולא כלא חשיב ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.

ואחרי הקדמה זו ישמח לבו בעסק התורה, והיינו כי אע"ג לדגדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, מכל מקום על ידי עסק התורה שהנפש היא תפיסא בה, אזי היא תפיסא ומתלבשת בהקב"ה ממש דאורייתא וקב"ה כולא חד.

והנה מצות הקריאה ברבור בדברי תורה הוא כי על ידי הבל הפה שהוא בחינת רוח ממלא, על ידי זה ממשין אור התורה ממקורה מההעלם אל הגילוי. אך רוח זה הכל לפי מה שהוא אדם, והתנאים ואמוראים שהיו מבחינת מוחין דגדלות, היה ככחם להמשיך בדיבורם גילוי אור התורה ממקורה שהוא בחינת שם הוי', ועל כן היו יכולים לעשות נסים ומופתים גדולים.

וזהו דאמר רבי פינחס בן יאיר גינאי חלוק לי מימך. והיינו כי ים ויבשה הוא עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, והיינו ההעלם והגילוי שבסדר ההשתלשלות, אבל גילוי אור א"ס שנמשך ע"י התורה הוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות, וקמיה שוין ההעלם והגילוי שבהשתלשלות העולמות, ולכן על ידי המשכת האור שעל ידי התורה פעל שהנהר חלק לו מימיו, כענין הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שוין נגד המשכה זו שמלמעלה מסדר ההשתלשלות. (על פי לקוטי תורה פרשת תזריע כב, ג ואילך)

מעלת רבי שמעון בר יוחאי

והנה על רבי שמעון בר יוחאי מסופר בזהר (פרשת אחרי נט, ב) שפעם היתה עצירת גשמים, והגיעו אליו תלמידים בשביל לבקש ממנו על כך. רבי שמעון פתח ואמר דברי תורה, ועל ידי זה "אתא מיטרא". כלומר, שהשינוי בעולם שעשה רבי פינחס בן יאיר ועוד תנאים ואמוראים, הוא על ידי הציווי והגזירה שלהם, והחידוש דירידת מטר על ידי אמירת תורה דרשב"י הוא, דהגם שבהדרוש שאמר לא היה ציווי כלל (גם לא

סוד מעלתו של רשב"י – והדרישה מאיתנו כיום ל"ג בעומר

נפשי בשאלתי

המשיע
הרב מנחם דב דוברוסקיין

שאלה: אשמח להבין מהי השייכות שבין גדולת רשב"י – שזכה למה שלא זכו גם תנאים ואמוראים אחרים – לבין דרגתם הפשוטה של יהודים כערכנו בזמננו זה?

תשובה:
במענה לזה, נקדים ונאמר שאנו רגילים לראות מאמרי חסידות הפותחים בפסוק או במאמר חז"ל, אך ישנם בדברי רבותינו אדמו"רי חב"ד גם דרושים הפותחים "להבין..." – כמו "להבין ענין אור אין סוף", "להבין ענין שמחת תורה" וכדומה. והפלא הוא שאנו מוצאים גם "להבין ענין רשב"י" או בלשונו של אדמו"ר הזקן (ספר המאמרים תקס"ד עמ' ק) – להבין מה שאמרו בוורה (ח"ב לח, א) "מאן פני האדון ה', דא רשב"י". כלומר, אכן מדובר בתופעה פלאית שאין דומה לה.

מדוע אכן קראו התנאים הקדושים לרשב"י בתואר מופלא זה, הנאמר על הקב"ה עצמו ביחס למצוות עליה לרגל – "פני האדון ה'?" וכך עולה התמיהה גם ביחס לשבחים אחרים שמצינו ששיבחו אותם, כמו "ר' יהודה הוה קרי ליה שבת" (וזהו ח"ג קמז, ב). [מי אומר את הדברים הללו? תנאים גדולי עולם, זוטרא דבכו מחיה מתים", ובכל זאת הם רואים ברשב"י מה שראו ישראל כשעלו לחזות בגילוי השכינה בבית המקדש. פלאי פלאים. וכך הם גם מתייחסים לקדושתו – כגודל קדושת השבת לעומת ימות החול. והדבר צריך ביאור.]

ובכן, מבואר במאמרי חסידות, שאכן רשב"י היה נשמה בגוף, אך במצבו זה כל מהותו אמרה גילוי אלוקות ודמותו שיקפה את פני האדון ה' ללא שיוך, כמאמרו (וזהו ח"א רכה, א) "אנא סימנא בעלמא" – אינני אלא ציון וסימן כלפי מעלה. ולכן גם ביחס לתנאים ואמוראים הייתה מעלתו כמעלת יום השבת קודש, שאינו אלא אות וסימן לעושה שמים וארץ. משום זה, מתוקף היותו נטוע למעלה מעלה כ"נשמה דאצילות", ובד בבד רגליו ניצבות על קרקע העולם, זכה רשב"י "לתווק" כביכול בין האלוקות לבין מציאות העולם, ולכן זכה להיות מרא דפנימיות התורה, שהיא המגלה את הנוכחות האלוקות בכל פרט כבריאה – ולא בדרך של התגוששות מתמדת בין הצדדים, אלא באופן של מנוחה ושלוש.

לחיות בדרכו של רשב"י

ידוע הנאמר בוורה (ח"ג עג, א), ומובא רבות בתורת החסידות, אשר "תלת קשרין אינון מתקשרן דא בדא", קוב"ה אורייתא וישראל – ישראל מתקשרים בתורה, והתורה מקשרת אותם בהקב"ה, "וכולהו דרגין על דרגין סתים וגליא". והסכרת הדברים היא, שכפי מידת דבקותם של ישראל בתורה – כך זוכים הם להתקשר באלוקות.

פירוש: בתורה ישנם שני רבדים, "סתים" ו"גליא" – "נשמתא דאורייתא" ו"גופא דאורייתא" (וזהו ח"ג קנב, א) – וגם בישראל ישנם שני צדדים, כמו שהם מצד פנימיות נשמתם וכמו שהם מצד הנהגתם החיצונית בגופם, וגם באלוקות ישנם שני תחומים אלו כביכול – היחס החיצוני בין הקב"ה לישראל

ועוד וזהו העיקר: תורת רשב"י היא תורתו של משיח העתיד לגלות לנו "סוד טעמיה ומסתר צפונותיה" של תורה (רש"י שיר השירים א, ב). והרי כל העולמות העליונים והתחתונים ממתינים לגילוי אור תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא" (ויקרא רבה יג, ג). ויום גדול זה דל"ג בעומר אין מתאים ממנו לקבלת החלטות טובות לקביעות הלימוד, כמו גם הפצת תורה זו לכל אחד מישראל, ובעיקר – לחיות על פיה: לראות בכל דבר את יד ה', ללמוד סוגיא בנגלה דתורה בהקדמת היראה והידיעה שהיא דבר ה', להכיר במעלתו העצומה של כל אחד מישראל בהיותם בניו לה', ולעסוק בקיום המצוות בהידור ובשמחה מתוך הכרה שעבודתנו חושפת את האלוקות הסמונה בהסתר העולם ומקרכת את היום בו, כדברי ישעיהו הנביא (ה, ה), "נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

David Cohen '156 - Shutterstock.com